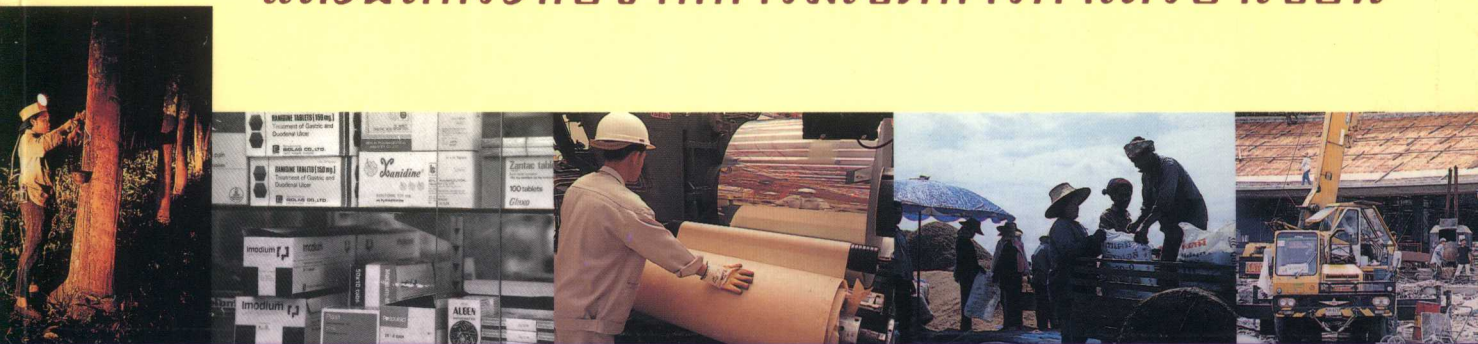

ช่องทางและโอกาสการส่งออก และผลกระทบจากการมีเขตการค้าเสรีอาเซียน

อุตสาหกรรมสิ่งทอ

ฝ่ายเศรษฐกิจรายสาขา
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

รายงานฉบับสมบูรณ์

เรื่อง

สู่ทางและโอกาสการส่งออก
และผลกระทบจากการมีเขตการค้าเสรีอาเซียน
(สำหรับอุตสาหกรรมสิ่งทอ)

เสนอต่อ

สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

โดย

ดร.ศุภชัย สุภขลาคัย

ฝ่ายแผนงานเศรษฐกิจรายสาขา
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

พฤษภาคม 2539

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ อุตสาหกรรมสิ่งทอ	i
ความเป็นมาของอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย	1
การผลิตสิ่งทอ และเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	2
การค้าผลิตภัณฑ์สิ่งทอของไทย	4
การนำเข้า	4
การส่งออก	5
โครงสร้างของอุตสาหกรรมสิ่งทอของไทย	8
นโยบายของรัฐและโครงสร้างของอุตสาหกรรมสิ่งทอ	10
อุตสาหกรรมสิ่งทอ	12
อุตสาหกรรมเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มและเส้นใยประดิษฐ์	16
อุตสาหกรรมการย้อมและการพิมพ์ผ้า	16
การค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในกลุ่มประเทศอาเซียน	17
เส้นใยประดิษฐ์	17
สิ่งทอ	18
เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่ม	19
การคุ้มครองอุตสาหกรรมในกลุ่มประเทศอาเซียน	20
การแข่งขันและผลกระทบจาก AFTA ต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอ	20
บรรณานุกรม	64

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ลำดับการลงทุนของอุตสาหกรรมสิ่งทอที่สำคัญในประเทศไทยช่วงปี 2493-2520	23
2. การผลิตเสื้อผ้าและสิ่งทอของไทย ปี 2518-2531	24
3. จำนวนเครื่องจักรในอุตสาหกรรมสิ่งทอ ปี 2518-2535	25
4. การบริโภคผลิตภัณฑ์สิ่งทอภายในประเทศ	26
5. การนำเข้าสิ่งทอของประเทศไทย ปี 2528-2535	27
6. ดุลการค้าสิ่งทอของไทย	28
7. ตลาดส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทย	29
8. การส่งออกผ้าผืน แยกรายประเทศ ปี 2531-2535	30
9. การส่งออกด้าย แยกรายประเทศ ปี 2531-2535	31
10. การส่งออกเส้นใยประดิษฐ์ แยกรายประเทศ ปี 2531-2535	32
11. จำนวนโรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอ ปี 2530-2535	33
12. อัตราอากรการนำเข้าของสิ่งทอและเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	34
13. นโยบายสิ่งทอของไทย ปี 2514-2530	35
14. การนำเข้าเครื่องจักรสิ่งทอ ปี 2518-2535	37
15. การนำเข้าเครื่องจักรทอผ้าของไทย ปี 2531-2533	38
16. มูลค่าการส่งออกเส้นใยสังเคราะห์ของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2529	39
17. มูลค่าการส่งออกเส้นใยสังเคราะห์ของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2531	40
18. มูลค่าการส่งออกเส้นใยสังเคราะห์ของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2534	41
19. มูลค่าการส่งออกสิ่งทอของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2529	42
20. สัดส่วนมูลค่าการส่งออก สิ่งทอของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2529	43

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
21. มูลค่าการส่งออก สิ่งทอของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2531	44
22. สัดส่วนมูลค่าการส่งออก อุตสาหกรรมสิ่งทอของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2531	45
23. มูลค่าการส่งออก สิ่งทอของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2534	46
24. สัดส่วนมูลค่าการส่งออก สิ่งทอของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2534	47
25. มูลค่าการส่งออก เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2529	48
26. สัดส่วนมูลค่าการส่งออก เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2529	49
27. มูลค่าการส่งออก เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2531	50
28. สัดส่วนมูลค่าการส่งออก เครื่องนุ่งห่มของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2531	51
29. มูลค่าการส่งออก เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2534	52
30. สัดส่วนมูลค่าการส่งออก เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2534	53
31. อัตราภาษีขาเข้าวัตถุดิบและสิ่งทอของประเทศไทยและประเทศคู่แข่งที่สำคัญ	54
32. ดรรชนีแสดงความสามารถในการแข่งขันของประเทศเมื่อเทียบกับ ประเทศอินโดนีเซียและมาเลเซีย	55
33. อัตราอากรขาเข้าอุตสาหกรรมสิ่งทอในกลุ่มประเทศอาเซียน	56
34. Hurdle Rate of Return และ Effective Protection ของสิ่งทอไทย	60

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
1. ลักษณะของอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย	61
2. ปริมาณการส่งออกผ้าทอ ปี 2515-2534	62
3. ปริมาณการส่งออกด้าย ปี 2515-2534	63

บทคัดย่อ

อุตสาหกรรมสิ่งทอ*

อุตสาหกรรมสิ่งทอและเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มในประเทศไทยมีโครงสร้างที่มีลักษณะการแข่งขันสูง และจำนวนหน่วยธุรกิจมากในอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมาก ซึ่งได้แก่ เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่ม และมีจำนวนหน่วยธุรกิจน้อยลงเรื่อยๆ เมื่อเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานน้อยลง เช่น ทอผ้า บั่นด้าย และเส้นใยประดิษฐ์ การค้าสิ่งทอระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียนเพิ่มสูงขึ้นมากในระยะเวลา 5 - 6 ปีที่ผ่านมา แต่ยังเป็นสัดส่วนเพียงเล็กน้อย เมื่อเทียบกับ การค้าที่กลุ่มประเทศอาเซียนมีกับประเทศนอกกลุ่ม สินค้าสิ่งทอเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการค้าระหว่างประเทศอาเซียนมากกว่าชนิดอื่นๆ สำหรับประเทศไทยนั้น การค้าสิ่งทอทุกประเภทพึ่งพาตลาดนอกอาเซียนเป็นหลัก เป็นส่วนน้อยเท่านั้นประมาณร้อยละ 10 ที่ทำการส่งออกไปยังกลุ่มประเทศอาเซียน ถึงแม้ว่ากลุ่มประเทศอาเซียนจะเป็นผู้ส่งออกสินค้าสิ่งทอ แต่ยังมีการคุ้มครองอุตสาหกรรมในระดับสูง ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในรูปของภาษีขาเข้า ในอุตสาหกรรมนี้ไทยมีความสามารถในการแข่งขันสูงกว่าประเทศอื่นๆในกลุ่ม อาเซียน ยกเว้นประเทศอินโดนีเซียในสินค้าสิ่งทอ ซึ่งไทยมีความสามารถเหนือกว่าไม่มากนัก คาดว่าเมื่อเกิดเขตการค้าเสรีแล้ว การส่งออกของอุตสาหกรรมนี้น่าจะมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น และมีการส่งออกไปยังกลุ่มประเทศอาเซียนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม โครงสร้างการคุ้มครองอุตสาหกรรมนี้ของไทย ยังเป็นอุปสรรคในการแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ซึ่งจะต้องมีการแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคุ้มครองของรัฐที่ให้กับสินค้าที่เป็นวัตถุดิบในการผลิตเส้นใยสังเคราะห์ ที่ยังสูงกว่าประเทศอื่นๆในอาเซียน และโครงสร้างการคุ้มครองในสินค้าชั้นกลาง (Intermediate Products) อื่นๆ เช่น ด้าย และผ้าผืน ให้เหมาะสม นอกจากนี้แล้วการเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตในด้านต่างๆ ทั้งในรูปของการเพิ่มประสิทธิภาพแรงงาน และ การเปลี่ยนแปลงเครื่องจักรให้เหมาะสมกับสภาพของทรัพยากรที่เปลี่ยนไป และการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตยังเป็นสิ่งจำเป็น เพราะถึงแม้ว่าในปัจจุบันอุตสาหกรรมนี้ ประเทศไทยยังมีความได้เปรียบประเทศเพื่อนบ้านอยู่บ้าง แต่การแข่งขันจะเข้มข้นขึ้น การเพิ่มประสิทธิภาพของแรงงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกอบรม และการจัดให้มีข้อมูลพื้นฐานเพียงพอรวมทั้งองค์การในการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันจึงมีความสำคัญต่อ อุตสาหกรรมนี้

* โดย ดร.ศุภชัย ศุภะลาศัย

1. ความเป็นมาของอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย

การทอผ้าด้วยเครื่องจักรของไทย เริ่มขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 ประมาณปี พ.ศ. 2465-2468 หลังจากที่ประเทศไทยเริ่มมีไฟฟ้าใช้ในปี พ.ศ. 2432 โดยชาวจีนจากเมืองเชียงไต้ นำเครื่องจักรทอผ้าเข้ามา และต่อมาในปี พ.ศ. 2476 กระทรวงกลาโหม ได้จัดตั้งโรงงานทอผ้าขึ้นเพื่อผลิตผ้าขึ้นในในราชการทหาร โดยนำเข้าเครื่องปั่นด้าย จำนวน 3,232 เครื่อง เครื่องทอผ้า 72 เครื่อง เครื่องย้อมผ้า 1 ชุด และเครื่องทำสำลี 1 ชุด เข้ามาผลิตผ้าเพื่อใช้ในราชการกองทัพบก เนื่องจากในช่วงนั้นเป็นระยะเวลาที่อาจเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นการผลิตสิ่งทอเพื่อความมั่นคงของประเทศมากกว่าเหตุผลทางการค้า

อุตสาหกรรมสิ่งทอไทยที่ผลิตโดยภาคเอกชนเริ่มต้นในช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นบริษัทร่วมทุนระหว่างนักลงทุนไทยกับญี่ปุ่น เชียงไต้ โดยติดตั้งแกนปั่นด้ายจำนวน 8,760 แกนขึ้น แต่ไม่สามารถดำเนินการได้ ซึ่งต่อมาโรงงานฝ้ายสยามซึ่งภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็นโรงงานผ้าไทย ดำเนินการโดยรัฐบาล ได้รับโอนกิจการเข้ามาดำเนินงาน หลังจากนั้นในปี 2492 ภาคเอกชนได้ทำการเช่าโรงงานจากโรงงานผ้าไทย ซึ่งเป็นของรัฐ เข้ามาดำเนินการและติดตั้งแกนปั่นด้ายเพิ่มขึ้นอีก 10,000 แกน แต่หลังจากนั้นกิจการล้มเหลว และรัฐบาลได้โอนกลับเข้ามาดำเนินการเองโดยองค์การทอผ้า หลังจากนั้นก็เริ่มมีการนำเข้าเครื่องจักรสิ่งทอทั้งเครื่องทอผ้าและเครื่องปั่นด้ายเข้ามา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากช่วงปี 2497 ซึ่งเป็นปีที่เริ่มมีการส่งเสริมการลงทุน ในช่วงนี้มีโรงงานทอผ้าเข้ามาเปิดกิจการรวมทั้งการลงทุนในโรงงานปั่นด้าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ้ายและด้ายฝ้าย การลงทุนในช่วงนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการลงทุนโดยคนไทย โดยใช้ช่างเทคนิคซึ่งเป็นชาวจีนเชียงไต้ และฮ่องกง การลงทุนในช่วงนี้เป็นการลงทุนในด้านการฟอกย้อมด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนของโรงงานสิ่งทอขนาดใหญ่ อาทิ บริษัท Thai Durable และ Thai Blanket Industry (ตารางที่ 1)

อย่างไรก็ตามการผลิตสิ่งทอเริ่มซบเซาลงในช่วงปี พ.ศ. 2498-2502 เนื่องจากการนำเข้าผลิตภัณฑ์ สิ่งทอที่ทำจากฝ้ายซึ่งมีราคาถูกจากประเทศปากีสถาน ราคาของเส้นใยฝ้ายนำเข้าถูกกว่าเส้นใยที่ผลิตในประเทศถึงร้อยละ 25-30 ที่เป็นเช่นนี้เพราะปากีสถานได้นำสินค้าเข้ามาท่วมตลาด โดยได้รับการอุดหนุนการส่งออกจากรัฐบาล (Santikarn 1977) จากการท่วมตลาดดังกล่าวทำให้โรงงานปั่นด้ายของไทยหลายโรงต้องล้มละลายและถึงกับปิดกิจการ รัฐบาลไทยแก้ปัญหาการท่วมตลาดด้วยการให้การปกป้องอุตสาหกรรมนี้เป็นครั้งแรก โดยการประกาศใช้พระราชบัญญัติจำกัดการนำเข้าของด้ายที่ทำจากฝ้ายในปี พ.ศ. 2498 ต่อมาพระราชบัญญัตินี้ได้ถูกแก้ไขและครอบคลุมถึงผ้าฝ้ายด้วยในปี พ.ศ. 2500

อัตราอากรขาเข้าและพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนในปี พ.ศ. 2503 ทำให้เกิดการกระตุ้นการลงทุนในอุตสาหกรรมนี้ในระยะแรกของการพัฒนาอุตสาหกรรม โรงงานสิ่งทอซึ่งปิดกิจการลงในช่วงปี พ.ศ. 2498-2502 สามารถกลับมาดำเนินกิจการต่อและขยายกิจการต่อไป โดยมีทั้งผู้ประกอบการที่เป็นชาวไทยและผู้ประกอบการชาวจีนจากเชียงไต้ และฮ่องกง นอกจากนี้แล้วในช่วงนี้เริ่มมีการลงทุนจากต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากญี่ปุ่นเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นถึงการลงทุนของอุตสาหกรรมสิ่งทอ ในลักษณะของ

การร่วมลงทุน (Joint-Venture) เพิ่มขึ้น และมีบริษัทร่วมทุนที่สำคัญเข้ามาทำการลงทุน 5 บริษัท รวมทั้งอุตสาหกรรมฟอกย้อม

การลงทุนร่วมกับบริษัทจากประเทศญี่ปุ่นเข้ามามีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมสิ่งทอ โดยมีส่วนช่วยในด้านเงินทุน เทคโนโลยีและการจัดการ Katano (1981) ได้กล่าวถึง การลงทุนในอุตสาหกรรมสิ่งทอของญี่ปุ่นในไทย ซึ่งรวมทั้งในประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ด้วย ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ที่จะรักษาส่วนแบ่งตลาดในแต่ละประเทศ ซึ่งเป็นตลาดที่มีการคุ้มครองสูงขึ้นเพราะการดำเนินนโยบายทดแทนการนำเข้า (Import Substitution) ในระยะหลังการลงทุนของบริษัทญี่ปุ่นในอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องนุ่งห่มและสิ่งทอนั้น เป็นการลงทุนเพื่อหลีกเลี่ยงข้อจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจ (Voluntary Export Restrictions, VERs) ของสิ่งทอที่ผลิตจากฝ่ายในสหรัฐอเมริกาภายใต้ข้อตกลงเกี่ยวกับสิ่งทอระยะสั้น (Short Term Arrangement STA) และระยะยาว (Long Term Arrangement, LTA)¹

โรงงานที่มีการลงทุนร่วมระหว่างไทยกับญี่ปุ่นบางแห่งจะมีการผลิตครบวงจรโดยเริ่มตั้งแต่การผลิตเส้นใยประดิษฐ์ การปั่นด้ายการทอ ส่วนแบ่งการถือหุ้นของญี่ปุ่นในบริษัทร่วมทุนเหล่านี้มีประมาณร้อยละ 36 ในปี 2521 แต่บริษัทญี่ปุ่นจะควบคุมด้านการบริหาร ในขณะที่ผู้ถือหุ้นชาวไทยไม่ได้เป็นผู้ควบคุมด้านนี้เท่าใดนัก (Tambunlertchai and Yamazawa 1981) เนื่องจากญี่ปุ่นเป็นผู้ร่วมลงทุนรายใหญ่ เครื่องจักรสิ่งทอและเทคโนโลยีที่ใช้ในประเทศไทยจึงมักมาจากประเทศญี่ปุ่น

ตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2518 บริษัทของไต้หวัน และฮ่องกง เริ่มย้ายฐานการผลิตเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น เนื่องจากพยายามหาช่องทางหลบเลี่ยงจากการควบคุมการนำเข้าของประเทศอุตสาหกรรม แต่การลงทุนในช่วงปี พ.ศ. 2523-2532 นั้น ได้รับแรงผลักดันจากการที่ค่าแรงและค่าเงินของประเทศทั้งสองได้เพิ่มสูงขึ้น

2. การผลิตสิ่งทอ และเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม

การผลิตสิ่งทอและเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม มีอัตราการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นเป็นลำดับทั้งนี้เพราะการขยายตัวของความต้องการภายในประเทศ และการส่งออกที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากช่วงที่มีการขยายตัวสูงมาก ในกรณีของเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มนั้น ปริมาณการผลิตเพิ่มสูงขึ้นมากจาก 488 ล้านชิ้น ในปี 2518 เป็น 946 ล้านชิ้น ในปี 2528 และเพิ่มขึ้นเป็น 2,242 ล้านชิ้นในปี 2535 (ตารางที่ 2) ทั้งนี้เพราะการขยายตัวของการส่งออกเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มซึ่งอยู่ในอัตราที่สูง นอกจากนี้แล้ว เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่เป็นประเภทถักได้เพิ่มสูงขึ้นมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง 5 ปีที่แล้ว (2531-2534) โดยเพิ่มสูงขึ้นกว่าเท่าตัว จากการผลิต 483 ล้านชิ้นในปี

¹ LTA เป็นภาคเบื้องต้นของโควตาการส่งออกสิ่งทอและเสื้อผ้าที่รู้จักกันดี หรือ ข้อตกลงสิ่งทอระหว่างประเทศนั่นเอง (Multifibre Agreement, MFA) รายละเอียดของ STA และ LTA ดูได้จาก Suphachalasai (1989)

2531 เพิ่มขึ้นเป็น 995 ล้านชิ้นในปี 2535 ทั้งนี้เพราะตลาดต่างประเทศมีความต้องการเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มชนิดนี้เพิ่มสูงขึ้น และมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นกว่านี้ในอนาคต

การผลิตผ้าในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาก็มีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นเช่นเดียวกัน โดยเพิ่มขึ้นจากการผลิตปีละ 1,126 ล้านตารางหลา ในช่วงปี 2518 เป็น 2,493 ล้านตารางหลา ในปี 2528 และเพิ่มขึ้นเป็น 5,411 ล้านตารางหลา ในปี 2535 อย่างไรก็ตาม ถ้าจำแนกตามประเภทของผ้าแล้วจะเห็นได้ว่า (ตารางที่ 2) ส่วนใหญ่การผลิต ผ้าในประเทศประมาณร้อยละ 70 จะเป็นการผลิตผ้าทอ โดยมีการผลิตผ้าทอในปี 2535 ประมาณ 3,770 ล้านตารางหลา โดยที่ชนิดของเส้นใยในผ้าซึ่งแยกออกเป็น เส้นใยฝ้าย และเส้นใยประดิษฐ์ นั้นมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน สำหรับอัตราการเพิ่มของการผลิตผ้าถักนั้นก็อยู่ในอัตราสูงเช่นเดียวกัน แต่ผลผลิตคิดเป็นเพียงร้อยละ 30 ของผลผลิตผ้าทั้งหมด โดยมีการเพิ่มผลผลิตผ้าถักจาก 231 ล้านตารางหลาในปี 2518 เป็น 1,641 ล้านตารางหลาในปี 2535 ซึ่งถ้านำเอาปริมาณผลผลิตของเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มซึ่งมีแนวโน้มที่จะเป็นชนิดผ้าถักมากขึ้น มาเทียบกับปริมาณผลผลิตผ้าถักที่ผลิตได้ในประเทศจะเห็นได้ว่ายังไม่เป็นไปตามแนวโน้มตามอุตสาหกรรม เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ซึ่งต้องใช้ผ้าถักมากขึ้น ดังนั้นจึงสามารถประมาณการได้ว่าการนำเข้าผ้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งผ้าถักคงจะต้องมีเพิ่มมากขึ้น หากการผลิตผ้าภายในประเทศไม่เปลี่ยนแปลงตามแนวโน้มและตลาดเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม

การผลิตด้ายก็เช่นเดียวกันมีการเพิ่มผลผลิตมากขึ้นเช่นเดียวกับผลิตภัณฑ์สิ่งทออื่นๆ โดยการผลิตด้ายเพิ่มขึ้นจาก 135,000 ตัน ในปี 2518 เป็น 754,000 ตันในปี 2535 เพิ่มขึ้นประมาณ 6 เท่าตัว โดยที่การผลิตด้ายนั้น สัดส่วนที่เป็นด้ายฝ้ายและด้ายใยสังเคราะห์จะเท่ากัน สำหรับเส้นใยประดิษฐ์นั้นหลังจากที่มีการผลิตก็มีการขยายกำลังการผลิตและผลผลิตเพิ่มขึ้น จากเพียงประมาณ 39,000 ตัน ในปี 2518 เป็น 373,000 ตันในปี 2535 โดยที่การผลิตส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 60 จะเป็นเส้นใยชนิดสั้น ที่เหลือจะเป็นเส้นใยชนิดยาว (ตารางที่ 2)

สำหรับเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์สิ่งทอนั้น ในปัจจุบันมีการนำเข้าเครื่องจักรมากขึ้น เพื่อนำมาผลิตผลิตภัณฑ์สิ่งทอ ในปี 2535 เครื่องจักรสำหรับใช้ในการผลิตเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มมีประมาณ 1 ล้านหัวจักร และ แกนปั่นด้ายมีประมาณ 3.6 ล้านแกน ในปี 2535 เครื่องทอผ้ามีประมาณ 129,000 เครื่อง สำหรับเครื่อง ถักผ้า นั้นมีประมาณ 111,000 เครื่อง ซึ่งจะเห็นได้ว่ายังไม่มีการลงทุนในการผลิตผ้าชนิดถักมากนัก ถึงแม้ว่ากำลังการผลิตผ้าชนิดถักจากอุตสาหกรรมเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มจะมีมากก็ตาม (ตารางที่ 3)

นับตั้งแต่อุตสาหกรรมสิ่งทอได้เริ่มพัฒนาขึ้นจากการผลิตเพื่อการบริโภคภายในประเทศเป็นหลัก ต่อมาการบริโภคในประเทศลดความสำคัญลง โดยเฉพาะในกรณีของเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม อุตสาหกรรมนี้จึงได้เปลี่ยนไปเป็นอุตสาหกรรมที่ทำการผลิตเพื่อส่งออก การบริโภคในประเทศนั้นเพิ่มสูงขึ้นหลายเท่าตัวเช่นเดียวกันสำหรับกรณีของเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มนั้น ในช่วง 6 ปีที่แล้ว เพิ่มสูงถึง 2 เท่าตัว คือจาก 680 ล้านชิ้นเป็น 1,211 ล้านชิ้นในปี 2535 การเพิ่มขึ้นนี้เกิดขึ้นจากการเจริญเติบโตของประชากรและอัตราการเติบโตของเศรษฐกิจ การบริโภคผลิตภัณฑ์สิ่งทออื่นนั้นได้เพิ่มสูงขึ้นในอัตราที่ใกล้เคียงกันคือ เพิ่มขึ้นประมาณ 2 เท่าตัวในช่วง 6 ปีที่แล้วมา (ตารางที่ 4)

3. การค้าผลิตภัณฑ์สิ่งทอของไทย

อุตสาหกรรมสิ่งทอของไทยเริ่มต้นจากการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าหลังจากที่มีการเริ่มใช้นโยบาย ทดแทนการนำเข้าและการส่งเสริมการลงทุนพร้อมกัน ในขณะเดียวกันก็มีการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากประเทศญี่ปุ่นดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นในช่วงแรกเริ่มของอุตสาหกรรมนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493 เป็นต้นมา อุตสาหกรรมนี้มีลักษณะที่ทำการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าตั้งแต่เส้นใยสังเคราะห์ ด้าย ผ้าผืน และเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม การส่งออกผลิตภัณฑ์สิ่งทอของไทยเริ่มมีการขยายตัวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 หลังจากนั้นเริ่มเกิดปัญหาตลาดซบเซาลงในปี 2516 เนื่องจากเกิดปัญหาราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกสูงขึ้นทำให้เกิดภาวะเศรษฐกิจถดถอย หลังจากเศรษฐกิจโลกฟื้นตัว การส่งออกมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยที่ดุลการค้าสิ่งทอของไทยได้เปลี่ยนจากการขาดดุลมาเป็นเกินดุลครั้งแรกในปี 2519 หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2521 เป็นต้นมาดุลการค้า สิ่งทอของไทยก็เกินดุลสูงขึ้นเรื่อยๆ (ตารางที่ 5) และผลิตภัณฑ์สิ่งทอได้กลายมาเป็นสินค้าส่งออกที่นำรายได้เข้าประเทศสูงที่สุดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 เป็นต้นมา โดยในปี พ.ศ. 2535 มีมูลค่าการส่งออกทั้งสิ้นประมาณ 119,081 ล้านบาท

การส่งออกผลิตภัณฑ์สิ่งทอของไทยมีอัตราการเจริญเติบโตสูงขึ้นมากหลังจากปี 2528 เป็นต้นมา อุตสาหกรรมเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูงสุด โดยที่มีมูลค่าการส่งออกในปี 2535 สูงถึง 89,387 ล้านบาท (ตารางที่ 6) สำหรับผ้าผืนและด้ายนั้นมีมูลค่าการส่งออกสูงเช่นกัน ประมาณ 23,000 ล้านบาทในปี 2535 (ตารางที่ 7) สำหรับการส่งออกเส้นใยสังเคราะห์นั้นเพิ่งเริ่มในปี 2519 ซึ่งช้ากว่าผลิตภัณฑ์ สิ่งทออื่นๆ และการขยายตัวเป็นไปอย่างไม่ค่อยรวดเร็วนัก แต่มาเพิ่มสูงมากในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา โดยมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจาก 375 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2531 เป็น 1,916 ล้านบาทในปี 2535 ส่วนเส้นใยธรรมชาติ จะมีการส่งออกบ้างแต่ไม่มากนัก ทั้งนี้เพราะภูมิอากาศไม่ค่อยเหมาะในการผลิตเส้นใยธรรมชาติ เช่น ฝ้าย เป็นต้น

การที่ผลิตภัณฑ์สิ่งทอมีการส่งออกได้เกือบทุกประเภทที่ทำการผลิต ทั้งที่ผลิตภัณฑ์หลายชนิดของประเทศไทยก็ยังคงไม่สามารถทำการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพที่จะแข่งขันในตลาดโลกได้ ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างของสินค้าสิ่งทอมีค่อนข้างมาก เริ่มตั้งแต่เส้นใยไหม เส้นใยประดิษฐ์บางชนิดของไทย ซึ่งบางประเทศผลิตไม่ได้ หรือในกรณีผ้าฝ้ายที่ผลผลิตส่วนใหญ่ของไทยเป็นเกรดต่ำระดับ B กับ C แต่ในการปั่นด้ายนั้นในบางครั้งก็จะต้องใช้ฝ้ายคุณภาพต่ำผสมกับด้ายคุณภาพสูงเป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังเกิดจากความสามารถในการแข่งขันของบางผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะในกรณีของเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งเป็นสินค้าประเภทที่ใช้แรงงานมาก ในปัจจุบันประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันในการผลิตสินค้าชนิดนี้

3.1 การนำเข้า

ถึงแม้ว่าไทยจะเป็นผู้ส่งออกสิ่งทอ แต่การนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศก็มีการขยายตัวในระดับสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฝ้าย รวมทั้งปัจจัยการผลิตขั้นกลาง เช่น เส้นใยประดิษฐ์ ด้าย และผ้า มูลค่าการนำเข้าเพิ่ม

มากขึ้นตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2503-2512 และเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในช่วงปี พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา เนื่องจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วในการส่งออกของเสื้อผ้าสำเร็จรูป

ด้ายและผ้าที่นำมาผลิตเสื้อผ้าส่งออกบางชนิดไม่สามารถผลิตในประเทศได้ เหตุผลหนึ่งก็คือ คุณภาพของปัจจัยการผลิตชั้นกลางที่ผลิตในประเทศต่ำ และปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของการฟอกย้อมและแต่งสำเร็จนอกจากนี้แล้วการเปลี่ยนแปลงของแฟชั่นเสื้อผ้าทำให้ต้องใช้วัตถุดิบที่หลากหลายซึ่งไม่มีประเทศหนึ่งประเทศใดที่จะผลิตวัตถุดิบได้ครบทุกชนิด

การขยายตัวของการส่งออกเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มในช่วงปี พ.ศ. 2528 เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วฉับพลัน จึงทำให้ต้องมีการนำเข้าเส้นใยและด้ายเป็นจำนวนเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวเพื่อนำมาใช้ในการผลิตเสื้อผ้าส่งออกที่ขยายตัวไปมากกว่าร้อยละ 50 ตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าปริมาณการนำเข้าเส้นใยประดิษฐ์ ด้ายและผ้าในช่วงปี พ.ศ. 2528 ถึง พ.ศ. 2534 เพิ่มขึ้นอย่างสูง การนำเข้าเส้นใยประดิษฐ์เพิ่มขึ้นจาก 22,600 ตันในปี พ.ศ. 2528 เป็น 82,200 ตัน ในปี พ.ศ. 2534 ส่วนการนำเข้าด้ายในปี พ.ศ. 2533 มีปริมาณมากถึง 10 เท่าของที่เคยนำเข้าในปี พ.ศ. 2528 นั่นคือจาก 7,700 ตันเป็น 83,500 ตัน

การที่ผลผลิตชั้นกลางไม่สามารถโตไปพร้อมกับกาขยายตัวของการส่งออกได้ ก็เป็นผลมาจากนโยบายของรัฐบาลด้วย นโยบายรัฐบาลมีผลให้เกิดช่วงห่างของเวลาระหว่างการลงทุนและการผลิตอันเนื่องมาจากการห้ามตั้งห้ามขยายโรงงานสิ่งทอในช่วงปี พ.ศ. 2521-2530

3.2 การส่งออก

ประเทศไทยเริ่มมีการส่งออกผลิตภัณฑ์สิ่งทอในปี 2515 โดยมีมูลค่าการส่งออกในเวลานั้นประมาณ 674 ล้านบาท (ตารางที่ 6) โดยร้อยละ 40 ของมูลค่าการส่งออกของไทยเป็นการส่งออกเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ในระยะนั้นยังไม่มีกีดกันทางการค้าที่เรียกว่า Multi-Fiber Arrangement (MFA) การผลิตเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของไทยยังไม่สามารถแข่งขันกับประเทศผู้ส่งออกรายใหญ่ เช่น ญี่ปุ่น และประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NICs) ในระยะเวลานั้นได้ สาเหตุที่ไทยสามารถส่งออกสินค้าสิ่งทอในระยะนั้นได้คือ มีผลผลิตส่วนเกินในประเทศ ธรรมชาติของสินค้าสิ่งทอที่มีลักษณะของความแตกต่าง และสินค้าบางชนิดของไทยบางประเทศไม่ทำการผลิต (Product Differential)

ในปี พ.ศ. 2518 ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกสิ่งทอหรือตกลงที่จะจำกัดตัวเองในการส่งออกผลิตภัณฑ์สิ่งทอในช่วงเวลานี้ ซึ่งการเข้าเป็นสมาชิกภาคีสิ่งทอในระยะนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ประเทศไทยสามารถขยายการส่งออกผลิตภัณฑ์สิ่งทอ (ด้าย ผ้าผืน และเสื้อผ้าสำเร็จรูป) โดยในช่วงเวลานั้นยังไม่มีความสามารถในการแข่งขันมากนัก จะสังเกตได้ว่ามูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์สิ่งทอในช่วง ปี พ.ศ. 2518-2522 นั้นสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพราะการเข้าเป็นสมาชิก MFA โดยในช่วงนั้นเองประชาคมยุโรปซึ่งเริ่มใช้ MFA ยังไม่มีความสามารถในการควบคุมการนำเข้ามากนัก จึงทำให้ประเทศสมาชิก MFA ใหม่ อย่างเช่นประเทศไทยซึ่งยังไม่ใช้ผู้ส่งออกที่สำคัญ (ไต้หวัน เกาหลี และฮ่องกง) สามารถขยายการส่งออกได้มากในระยะเวลานั้นๆ อย่างไรก็ตามการเข้าเป็น

สมาชิก MFA ของไทยและประเทศผู้ส่งออกอื่นๆนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ประเทศไทยสามารถขยายการส่งออกได้ ทั้งนี้เพราะประเทศส่งออกที่สำคัญและมีความสามารถในการแข่งขันสูง อาทิ เกาหลี ไต้หวัน และฮ่องกง ได้ถูกจำกัดปริมาณการส่งออก

อย่างไรก็ตามหลังจากที่ประเทศไทยเริ่มมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตผลิตภัณฑ์สิ่งทอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพิ่มมากขึ้น (ช่วงปี 2528 เป็นต้นมา) ทั้งนี้เพราะประเทศที่เป็นผู้ส่งออกที่สำคัญเริ่มสูญเสียความสามารถในการแข่งขันลง อาทิเช่น ประเทศญี่ปุ่นซึ่งได้เปลี่ยนจากประเทศผู้ส่งออกใหญ่ในผลิตภัณฑ์สิ่งทอเป็นประเทศนำเข้า ทั้งนี้เพราะค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้นและการที่ค่าเงินสูงชันมาก (Appreciation) ประเทศผู้ส่งออกรายอื่นๆ เช่น ไต้หวัน และเกาหลี ก็เริ่มประสบปัญหาเดียวกัน จึงทำให้ไทยมีความได้เปรียบในการแข่งขันมากขึ้น ซึ่งทำให้การขยายการส่งออกไปสู่ตลาดโควตานี้ประสบกับปัญหา เพราะฐานโควตาที่ได้ขึ้นต่ำทำให้การขยายการส่งออกเป็นไปได้ยาก จึงเกิดการกระจายตลาดขึ้น (Diversification) โดยที่การส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยขยายการส่งออกไปยังตลาดอื่นที่ไม่ใช่โควตา เช่น ประเทศในตะวันออกกลาง และประเทศในแถบยุโรปตะวันออก จนกระทั่งปริมาณและมูลค่าการส่งออกไปยังตลาดนอกโควตาในปัจจุบันมีมากกว่าตลาดในโควตา

เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มเป็นสินค้าที่ส่งออกที่ทำรายได้สูงสุด เมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์สิ่งทอทุกประเภทมูลค่าการส่งออกเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม โดยเฉลี่ยในรอบ 10 ปีที่แล้วสูงขึ้นประมาณร้อยละ 20 ต่อปี ในปัจจุบันนี้ สินค้าประเภทนี้ทำรายได้เข้าประเทศสูงที่สุด ในปี 2534 มูลค่าการส่งออกเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม คิดเป็นมูลค่า โดยประมาณ 86,646 ล้านบาท โดยมีตลาดส่งออกที่สำคัญคือสหรัฐอเมริกาและประชาคมยุโรป ซึ่งเป็นตลาดโควตา รวมกันที่เหลือเป็น ตลาดนอกโควตา รวมกันโดยมี ญี่ปุ่น และซาอุดีอาระเบีย เป็นตลาดที่สำคัญ

ตารางที่ 7 แสดงให้เห็นถึงการส่งออกของเสื้อผ้าสำเร็จรูปไทยไปยังทั้ง 2 ตลาดที่สำคัญในปี 2520 การส่งออกเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มทั้งตลาดโควตาเกือบทั้งหมด กล่าวคือ มีปริมาณและมูลค่าการส่งออกไปยังตลาดโควตา คิดเป็นร้อยละ 82 ของปริมาณและมูลค่าส่งออกทั้งหมด หลังจากปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา ปริมาณและมูลค่าของมูลค่าของการส่งออกเมื่อเปรียบเทียบกับตลาดนอกโควตาแล้วคิดเป็นสัดส่วนที่ลดลง โดยปริมาณการส่งออกในตลาดโควตาคิดเป็นร้อยละ 52 ตลาดนอกโควตาคิดเป็นร้อยละ 48 แต่มูลค่าการส่งออกไปยังตลาดโควตา คิดเป็นร้อยละ 62 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด โดยที่มูลค่าการส่งออกไปยังตลาดนอกโควตามีเพียง ร้อยละ 38 ในปี พ.ศ. 2534 นั้น การกระจายตลาดส่งออกได้มีมากขึ้นไปอีก โดยที่ตลาดมูลค่าการส่งออกไปยังตลาดในโควตาคิดเป็นสัดส่วนของมูลค่าการส่งออกทั้งสิ้นลดลงเป็นร้อยละ 47 ส่วนตลาดนอกโควตาเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 53 ข้อมูลจากตารางนี้แสดงให้เห็นว่าการมีโควตาทำให้ประเทศไทยไม่สามารถขยายการส่งออกได้เต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง จึงทำให้ต้องมีการกระจายตลาดส่งออกไปยังประเทศนอกโควตา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่มีคุณภาพต่ำจึงทำให้ต้องส่งออกเป็นจำนวนมาก แต่มีมูลค่าไม่สูงนักเมื่อเทียบกับตลาดโควตา ซึ่งมีราคาและคุณภาพสูงกว่า ในตลาดโควตานี้หากต้องการเพิ่มมูลค่าการส่งออกจะสามารถทำได้โดยการเพิ่มคุณภาพสินค้า (Upgrading) เนื่องจากโควตา MFA นั้นเป็นการจำกัดปริมาณนำเข้า

(Quantity Quota) การกระจายตลาดส่งออกในลักษณะนี้เกิดขึ้นกับประเทศผู้ส่งออกที่เริ่มจะมีความสามารถในการส่งออก ต่างจากประเทศอุตสาหกรรมใหม่ เช่น ประเทศไทย และอินโดนีเซีย ทั้งนี้เพราะประเทศเหล่านี้มีฐานโควต้าค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้แล้ว การจัดสรรโควต้าส่งออกของไทยยังใช้วิธีการจัดการโดยใช้ประวัติการส่งออก ซึ่งทำให้ผู้ส่งออกรายใหม่เข้ามาได้ยาก และ ค่าเช่าทางเศรษฐกิจ (Quota Rents) ที่เกิดจากโควต้านี้จะตกอยู่กับผู้ส่งออกรายเดิม ซึ่งมักจะเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ที่มีประวัติการส่งออกมาเป็นระยะเวลานาน ถึงแม้ว่าทางกระทรวงพาณิชย์จะพยายามที่จะให้มีการกระจาย ตลาดส่งออก โดยออกประกาศเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2534 ให้นำโควต้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปส่งออกไปยังประชาคมยุโรป (ยกเว้นตลาดสหรัฐอเมริกา) ร้อยละ 2 ออกมา จัดสรรให้ผู้ส่งออกที่สามารถส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปไปยังตลาดนอกข้อตกลง ซึ่งได้แก่ประเทศญี่ปุ่น โปแลนด์ อังกฤษ ยูโกสลาเวีย เช็กและสโลวัก โรมาเนีย และสหภาพโซเวียต ซึ่งวิธีนี้น่าคล้ายกับระบบการจัดสรรโควต้ามันสำปะหลัง โดยพยายามที่จะให้ค่าเช่าทางเศรษฐกิจ (Quota Rents) เข้ามาเป็นส่วนชดเชยการส่งออกไปยังตลาดนอกโควต้า แต่หากวิเคราะห์ถึงภาวะการส่งออกแล้วจะเห็นได้ว่าการกระจายตลาด ส่งออกเกิดขึ้นมาเป็นเวลาหลายปี โดยไม่มีแรงจูงใจโดยตรงจากรัฐบาล แต่เป็นเพราะความสามารถในการแข่งขันของผู้ผลิตไทย จำนวนโควต้าที่นำมาใช้เป็นแรงจูงใจให้มีจำนวนน้อยมาก คงจะไม่มีผลมากนัก ถ้ารัฐบาลต้องการจะให้มีการแสวงหาตลาดส่งออก แล้วควรจะมีการเปลี่ยนแปลงระบบจัดสรรโควต้า อาจจะใช้วิธีการประมูลทั้งหมดหรือบางส่วน ซึ่งจะทำให้ผู้ส่งออกรายใหญ่ที่มีความสามารถในการแข่งขันสูงเนื่องจากทำการ ส่งออกมานาน สามารถที่จะออกมาแสวงหาตลาดใหม่ จะมีประสิทธิภาพมากกว่า นอกจากนี้แล้วค่าเช่าทางเศรษฐกิจที่เกิดจากโควต้าก็จะถูกโอนกลับเข้ามาในมือของรัฐบาล ซึ่งอาจจะทำให้สามารถใช้จ่ายเงินจำนวนนี้ในการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อไป

ในช่วง 5 ปีที่แล้ว ปริมาณและมูลค่าการส่งออกของผ้าผืนเพิ่มขึ้น ประมาณร้อยละ 5 ต่อปี โดยมีมูลค่าการส่งออกของผ้าผืนเพิ่มขึ้นจาก 10,112 ล้านบาท ในปี 2531 เป็น 11,473 ล้านบาทในปี 2535 การส่งออก ร้อยละ 50 เป็นการส่งออกไปยังตลาดโควต้าโดยที่ประเทศสหรัฐและประชาคมยุโรปมีส่วนแบ่งตลาดเท่าๆกัน สำหรับตลาดนอกโควตานั้น ประเทศที่นำเข้าผ้าผืนของไทยที่สำคัญได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกาหรับเอมิเรต สิงคโปร์ และซาอุดีอาระเบีย (ตารางที่ 8) ผ้าผืนที่ส่งออกไปยังตลาดโควต้าส่วนใหญ่เป็นผ้าฝ้ายดิบ สำหรับการส่งออกด้วยนั้น มูลค่าการส่งออกโดยรวมมีอัตราเพิ่มขึ้นสูงกว่าผ้าผืน โดยมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจาก 3,723 ล้านบาทในปี 2531 เป็น 4,477 ล้านบาทในปี 2535 (ตารางที่ 9) แบ่งการส่งออกเป็นตลาดในโควต้า และนอกโควต้าแล้วจะเห็นได้ว่ามีส่วนแบ่งตลาดใกล้เคียงกัน โดยร้อยละ 49 ส่งไปยังตลาดโควต้า (ส่งออกไปยังตลาดสหรัฐร้อยละ 22 ตลาดประชาคมยุโรปร้อยละ 27) ที่เหลือร้อยละ 51 เป็นการส่งออกไปยังตลาดนอกโควต้า เป็นที่น่าสังเกตว่ามีการกระจายตลาดส่งออกด้วยไปยังตลาดอื่นๆนอกเหนือตลาดโควตามีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ และสูงขึ้นในอัตราที่เร็วกว่าตลาดที่มีโควต้า โดยที่การเพิ่มขึ้นการส่งออกไปยังตลาดนอกโควต้าเพิ่มขึ้นจาก 1,620 ล้านบาทในปี 2531 เป็น 2,251 ล้านบาท ในปี 2535 ในขณะที่เดียวกันมูลค่าการส่งออกไปยังตลาดโควต้าเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยเพิ่มขึ้นจาก 2,103 ล้านบาท เป็น 2,226 ล้านบาทภายในระยะเวลาเดียวกัน นอกจากนี้สัดส่วนของมูลค่าส่งออก

ของด้ายฝ้ายมีแนวโน้มลดลงเช่นเดียวกัน โดยลดจากร้อยละ 41 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด เหลือเพียงร้อยละ 36 โดยที่ด้ายฝ้ายส่วนใหญ่เป็นการส่งออกไปยังตลาดโควต้า ทั้งนี้เพราะเป็นชนิดของด้ายที่อยู่ภายใต้ข้อตกลง MFA (ตารางที่ 9)

สำหรับการส่งออกเส้นใยประดิษฐ์นั้นแนวโน้มสูงขึ้นกว่า 4 เท่าตัว จาก 376 ล้านบาทในปี 2531 เป็น 1935 ล้านบาทในปี 2535 โดยมีประเทศสาธารณประชาชนจีนเป็นตลาดส่งออกให้มีสัดส่วนการส่งออกประมาณร้อยละ 43 ตลาดที่สำคัญรองลงมาได้แก่ ปากีสถาน ฮองกง อินโดนีเซีย และสหรัฐอเมริกา (ตารางที่ 10)

4. โครงสร้างของอุตสาหกรรมสิ่งทอของไทย

โรงงานสิ่งทอส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ หรือปริมณฑล โดยแท้ที่จริงแล้วอุตสาหกรรมนี้ประกอบด้วยอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น (Labour Intensive) ซึ่งได้แก่อุตสาหกรรมเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่ม ในส่วนนี้จะมีจำนวนโรงงานมาก ส่วนอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมากรองลงมา ซึ่งมีเทคโนโลยีให้เลือกทั้งที่ใช้แรงงานเข้มข้นและทุนเข้มข้นก็คือ อุตสาหกรรมทอผ้าซึ่งจะมีโรงงานจำนวนมากแต่น้อยกว่าอุตสาหกรรมเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ในขณะที่อุตสาหกรรมที่ใช้ทุนเข้มข้น (Capital Intensive) คือ อุตสาหกรรมปั่นด้าย และเส้นใยประดิษฐ์ และฟอกย้อมแต่งพิมพ์ มีจำนวนผู้ประกอบการน้อย ทั้งสองระดับของอุตสาหกรรมนี้มีการส่งออกมาก จากรายงานของกระทรวงอุตสาหกรรมพบว่ามีโรงงานผลิตเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มประมาณ 2,000 โรงงาน โดยมีขนาดที่แตกต่างกันไปตั้งแต่โรงงานที่มีเครื่องเย็บน้อยกว่า 10 เครื่องจนถึงที่มีมากกว่า 1,000 เครื่อง แต่จำนวนโรงงานที่กล่าวนี้ค่อนข้างจะต่ำกว่าความเป็นจริง เนื่องจากโรงงานขนาดเล็กซึ่งมีเครื่องเย็บผ้าน้อยกว่า 30 เครื่อง ไม่จำเป็นต้องขอจดทะเบียน ประมาณครึ่งหนึ่งของกำลังการผลิตในอุตสาหกรรมการผลิตเสื้อผ้าเป็นของผู้ประกอบการรายใหญ่ อุตสาหกรรมนี้มักจะมีลักษณะที่ใช้เงินทุนน้อยและใช้เทคโนโลยีแบบง่ายๆ ดังนั้นแทบจะไม่มีภาระหนี้ที่เกิดจากขนาด

การผลิตเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มโดยใช้เทคโนโลยีขั้นนำจำเป็นที่จะต้องใช้ทุนสูง เมื่อสิ่งประดิษฐ์เกี่ยวกับ microelectronic ได้รับการพัฒนาขึ้น มีการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยให้การรวมวิธีการออกแบบ การทำ pattern และการตัดให้สะดวกขึ้น การใช้เครื่องจักรระบบอัตโนมัติ หุ่นยนต์ และเครื่องเย็บระบบคอมพิวเตอร์ สามารถประกอบชิ้นส่วนต่างๆ เป็นเสื้อผ้าได้อย่างรวดเร็ว สิ่งประดิษฐ์เหล่านี้จะช่วยประหยัดต้นทุนวัสดุประมาณ ร้อยละ 4-11 และประหยัดค่าแรงในการออกแบบ การแบ่งชิ้น และการตัดเสื้อผ้าได้ถึงร้อยละ 21-70 อย่างไรก็ตามเครื่องจักรกลเหล่านี้ช่วยประหยัดค่าแรงในการตัดเย็บเสื้อผ้าได้เพียงร้อยละ 4-10 เท่านั้น

การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ใช้ทุนสูงมากๆ ในการผลิตเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มยังมีขีดจำกัด เนื่องจากต้นทุนที่สูงและการเปลี่ยนแปลงเสื้อผ้าตามสมัยนิยม ทำให้ผลิตภัณฑ์ของเสื้อผ้ามีความหลากหลาย จึงเป็นการยากที่อุตสาหกรรมนี้จะมีการผลิต ณ ระดับที่มีประสิทธิภาพการผลิตทางเศรษฐกิจขั้นต่ำได้ (Economies of Scale) การผลิตเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มแบบที่ใช้เทคโนโลยีทันสมัยและใช้ทุนสูงทำให้ประเทศพัฒนาแล้วเริ่มมีความสามารถ

ในการแข่งขันที่สูงขึ้นเป็นลำดับ เพราะประเทศเหล่านี้มีค่าจ้างแรงงานสูง การกีดกันการนำเข้าทำให้ราคาสินค้านำเข้าสูงกว่าที่ควรจะเป็น ก็มีส่วนทำให้ความเป็นไปได้ในการนำเอาเทคโนโลยีในการผลิตที่ใช้ทุนมากของประเทศพัฒนาแล้วสามารถเข้ามาแข่งขันกับการผลิตที่ใช้แรงงานมากของประเทศกำลังพัฒนาได้มากขึ้นเป็นลำดับ อย่างไรก็ตามการผลิตเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มโดยใช้เทคโนโลยีอันก้าวหน้าในประเทศพัฒนาแล้วคงจะยังไม่สามารถแข่งขันกับในประเทศที่กำลังพัฒนาที่ทำการผลิตโดยใช้แรงงานเข้มข้นได้อย่างน้อยที่สุดจนกว่าจะถึงทศวรรตหน้า (Hoffman, 1985)

โรงงานผลิตเสื้อผ้าขนาดเล็กในประเทศไทยค่อนข้างจะพึ่งพากับ Sub-contract เป็นอันมาก โรงงานเหล่านี้ทำการผลิตสินค้าในส่วนที่ต้องใช้ความชำนาญสูง สำหรับส่วนที่ไม่ต้องใช้ความสามารถในการตัดเย็บมากนักจะส่งให้กับ Sub-contractor ซึ่งมักจะเป็นการผลิตภายในครัวเรือน ตัวอย่างเช่น ในการผลิตเสื้อเชิ้ต โรงงานขนาดเล็กซื้อผ้าแล้วจึงทำแบบและตัดแบบ Sub-contractor ส่วนใหญ่จะเย็บตัวเสื้อ ส่วนการตัดเย็บที่ยากขึ้น เช่น การเข้าปก การเย็บแขน และงานละเอียดอื่นๆ นั้นโรงงานขนาดเล็กจะเป็นผู้ทำการตัดเย็บเอง ส่วนโรงงานที่มีขนาดใหญ่ขึ้นนั้นทุกขบวนการจะทำในโรงงานเดียวกัน

อุตสาหกรรมการทอผ้ามีจำนวนโรงงานที่น้อยกว่าอุตสาหกรรมเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่ม เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องการเงินทุนและเทคโนโลยีที่สูงกว่า ในปี พ.ศ. 2535 มีจำนวนโรงงานทอผ้าและโรงงานดักผ้าประมาณ 589 โรงงาน (ตารางที่ 11) โดยที่โรงงานขนาดเล็กจะมีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 250 โรงงาน ทำการผลิตด้วยเครื่องทอผ้ากึ่งอัตโนมัติและอัตโนมัติ เพื่อขายให้แก่ตลาดภายในประเทศซึ่งมีการคุ้มครองสูง และตลาดชายแดน ได้แก่ พม่า ลาว เขมร มาเลเซีย และเวียดนาม โรงงานทอผ้าขนาดใหญ่ผลิตโดยใช้เครื่องจักรทันสมัย มีตั้งแต่อัตโนมัติแบบใหม่จนถึงเครื่องทอแบบ Air-Jet โดยจะทำการผลิตทั้งส่งออกและส่งตลาดภายใน เทคโนโลยีของการผลิตในประเทศไทยค่อนข้างจะมีความแตกต่างกันสูง แต่โดยทั่วไปแล้วสามารถกล่าวได้ว่าเป็นการผลิตที่ยังต้องใช้แรงงานจำนวนมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ

สำหรับในภาคอุตสาหกรรมที่ใช้ทุนเข้มข้นซึ่งได้แก่ การปั่นด้าย มีโรงงานทั้งสิ้นประมาณ 126 โรงงาน โดนเฉลี่ยแต่ละโรงงานมีกำลังการผลิต 30,000 แกน มีกำลังการผลิตรวมประมาณ 3,500,000 แกน ในปี พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นการปั่นด้าย ณ การผลิตที่เกิดการประหยัดจากขนาด (Ajanant and Speafico 1984)

ทั้งอุตสาหกรรมการปั่นด้ายและทอผ้าไม่ว่าจะเป็นขนาดเล็กหรือใหญ่ก็มีความสามารถในการแข่งขันสูง ถึงแม้ว่าประสิทธิภาพการผลิตของแรงงานต่อวันของธุรกิจขนาดใหญ่ของไทยจะต่ำกว่าของประเทศอื่นๆ เช่น เยอรมัน ฝรั่งเศส และอิตาลี ตัวอย่างเช่น ในปี 2527 ผลผลิตของการปั่นด้าย เบอร์ 24 ในประเทศไทยมีประมาณ 12 กิโลกรัมต่อคนงานต่อชั่วโมง ขณะที่ในประเทศเยอรมันอยู่สูงถึง 15 กิโลกรัมต่อคนงานต่อชั่วโมง แต่ค่าจ้างแรงงานในปี พ.ศ. 2527 ในประเทศไทยถูกกว่าในยุโรปถึง 8 เท่า ซึ่งทำให้การผลิตของไทยสามารถแข่งขันกับประเทศต่างๆ ได้ (Ajanant and Speafico 1984)

เนื่องจากเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตสิ่งทอมีให้เลือกหลายแบบ ถึงแม้เทคโนโลยีแบบเก่าที่ใช้เครื่องทอแบบมีกระสวยพุ่ง (Shuttle Loom) จะทำงานได้ในความเร็วที่ต่ำแต่ก็ใช้เงินลงทุนที่ต่ำกว่า และใช้แรงงานใน

จำนวนที่สูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับเครื่องทอแบบใหม่ซึ่งไม่มีกระสวย (Shuttle Less) แสดงให้เห็นว่าโรงงาน ทอผ้าของไทยจึงยังสามารถแข่งขันกับของประเทศอื่นได้ แม้ว่าจะใช้เครื่องทอที่มีความเร็ว (จำนวน pick ต่อ แรงงานหนึ่งชั่วโมง) ต่ำกว่าของประเทศอุตสาหกรรมอื่นๆเป็นเพราะความได้เปรียบด้านค่าแรงที่มีราคาถูกกว่านั่นเอง ความแตกต่างดังกล่าวนำมาใช้อธิบายถึงความสามารถในการแข่งขันระหว่างผู้ผลิตรายเล็กและใหญ่ในประเทศได้เช่นเดียวกัน ผลผลิตต่อ แรงงานของธุรกิจขนาดใหญ่มีมากกว่าของขนาดเล็กแต่ธุรกิจขนาดเล็กก็ยังสามารถแข่งขันธุรกิจขนาดใหญ่อยู่ได้

5. นโยบายของรัฐและโครงสร้างของอุตสาหกรรมสิ่งทอ

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงนโยบายของรัฐบาลซึ่งเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมนี้โดยส่วนรวมเป็นลำดับแรกและต่อมาจะวิเคราะห์ถึงผลของนโยบายเหล่านั้นต่อกลุ่มของอุตสาหกรรมในแต่ละกลุ่มอันได้แก่ สิ่งทอ เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม เส้นใยประดิษฐ์ และการฟอกย้อมและตกแต่งสำเร็จ

โครงสร้างโดยส่วนรวมของภาคอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทยนั้นจะมีโรงงานจำนวนมากในอุตสาหกรรมที่ต้องการแรงงานเข้มข้น นั่นคือ ในอุตสาหกรรมการทอและการทำเครื่องนุ่งห่ม ส่วนอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานสูงรองลงมา หรือต้องใช้ทุนขึ้นจะมีจำนวนโรงงานที่น้อยกว่า ได้แก่ อุตสาหกรรมทอผ้า อุตสาหกรรม การปั่นด้าย การผลิตเส้นใยสังเคราะห์ อุตสาหกรรมฟอกย้อมและการทำเสื้อผ้าสำเร็จ ดังรูปที่ 1 การผลิตเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มซึ่งต้องใช้แรงงานสูงมากเป็นสาขาที่มีสัดส่วนมูลค่าเพิ่มของประเทศสูงที่สุด ทั้งยังมีมูลค่าการส่งออกและการจ้างงานที่สูงที่สุดในภาคอุตสาหกรรมด้วย

ปัจจัยที่สำคัญสองประการที่มีผลต่อโครงสร้างของอุตสาหกรรม คือ ฐานทรัพยากรของประเทศและนโยบายของรัฐบาล ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันผลิตสินค้าที่ต้องใช้แรงงานสูงในการผลิต เนื่องจากค่าจ้างแรงงานภายในประเทศไทยยังเป็นประเทศที่มีค่าจ้างแรงงานต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งอื่นๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีแรงงานจำนวนมาก (Labour Abundant) ซึ่งทำให้ประเทศไทยมีโรงงานผลิตเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มเป็นจำนวนมากที่สุด และรองลงมาคือ โรงงานทอผ้า ซึ่งทั้งสองสาขานี้เป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงานมาก

ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้งประเทศญี่ปุ่น เคยมีประสบการณ์ของโครงสร้างที่คล้ายคลึงกับของไทยมาก่อน เมื่อครั้งที่ยังอยู่ในระยะแรกเริ่มของการเข้าสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรม ประเทศเหล่านั้นเริ่มต้นการพัฒนาอุตสาหกรรมด้วยการมีอุตสาหกรรมสิ่งทอและเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มจากสาขาที่ต้องใช้แรงงานสูง คือ การผลิตและส่งออกเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มเช่นกัน เมื่อก้าวเป็นประเทศอุตสาหกรรมก็ได้เปลี่ยนมาเป็นการผลิตสิ่งทอ และต่อมาเป็นการผลิตเส้นใยประดิษฐ์เนื่องจากฐานทรัพยากรเปลี่ยนไป ประเทศญี่ปุ่นปัจจุบันเข้าสู่ระยะสุดท้ายของการพัฒนาเมื่อการผลิตหลักในอุตสาหกรรมนี้เป็นการผลิตเส้นใยสังเคราะห์

และญี่ปุ่นก็ยังเป็นประเทศผู้นำเข้าสู่สิทธิของเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม (Yamawaki 1991) Park และ Anderson (1991) ชี้ให้เห็นถึงอุตสาหกรรมสิ่งทอในประเทศเกาหลีและได้เห็นว่ากำลังหันไปสู่ทิศทางเดียวกับของญี่ปุ่น

ถึงแม้ว่าในปัจจุบันโครงสร้างของอุตสาหกรรมนี้โดยทั่วไปจะสอดคล้องกับระดับของอุตสาหกรรมและฐานทรัพยากร อย่างไรก็ตามยังคงปรากฏความไม่สมดุลภายในอุตสาหกรรมนี้อยู่ เพราะโครงสร้างของอุตสาหกรรมในปัจจุบันจะไม่ใช่เป็นรากฐานที่ดีในการพัฒนาในอนาคตเมื่อถึงเวลาที่ประเทศไทยจะพัฒนาไปยังขั้นต่อไปของการเป็นประเทศอุตสาหกรรม ซึ่งในส่วนนั้นนโยบายรัฐบาลมีอิทธิพลค่อนข้างมาก

นอกเหนือไปจากการให้การคุ้มครองอุตสาหกรรมนี้ โดยกำหนดอัตราการค้าเข้าในระดับสูงแล้ว รัฐบาลยังได้ให้การช่วยเหลือแก่อุตสาหกรรมทั้งสองนี้อีกหลายรูปแบบ กล่าวคือ อุตสาหกรรมสิ่งทอเป็นอุตสาหกรรมกลุ่มแรกๆ ที่ได้รับการส่งเสริมในพระราชบัญญัติส่งเสริมอุตสาหกรรม ในปี พ.ศ. 2503 แต่การส่งเสริมในอุตสาหกรรมสิ่งทอมักจะไม่ต่อเนื่องและสับสน แม้ว่าคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนจะยกเลิกสิทธิประโยชน์ของโรงงานทอผ้าและปั่นด้าย แต่ยังคงให้สิทธิประโยชน์แก่การย้อมและผลิตผ้าสำเร็จรูปต่อจนกระทั่งปี พ.ศ. 2514 จึงยกเลิก การส่งเสริมการลงทุนเริ่มขึ้นอีกในปี พ.ศ. 2516 แต่ให้แก่การทอผ้าและการปั่นด้ายที่จะทำการผลิตเพื่อส่งออกเท่านั้นและต่อมายกเลิก ในปี พ.ศ. 2521 และมีการให้สิทธิประโยชน์แก่โรงงานผลิตเสื้อผ้าส่งออก ในปี พ.ศ. 2527 ส่วนใน ปี พ.ศ. 2529 โรงงานปั่นด้ายและทอผ้าขนาดใหญ่ซึ่งมีเงินทุนมากกว่า 2 ล้านบาทขึ้นไป จะได้รับสิทธิประโยชน์จากการส่งเสริมการลงทุน ในปีเดียวกันนี้มีการงดการส่งเสริมจากรัฐบาลในการลงทุนเพื่อทดแทนการนำเข้าเส้นใยประดิษฐ์ เส้นใยโพลีเอสเตอร์แบบใยสั้น และด้าย pre-oriented แต่ได้อนุญาตให้ใช้ได้อีกในปีต่อมาสิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมการลงทุนของอุตสาหกรรมสิ่งทอที่ปิดลงในปี พ.ศ. 2529 นั้น ได้นำกลับมาใช้ใหม่อีกหนึ่งเฉพาะโรงงานปั่นด้าย โรงงานทอผ้า และโรงงานที่ผลิตสินค้าให้แก่ตลาดภายในประเทศ และส่งออกซึ่งตั้งอยู่ในเขตที่ได้รับการส่งเสริม ซึ่งได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ปทุมธานี นนทบุรี และนครปฐม

การผลิตและการส่งออกยังได้รับการช่วยเหลือทางด้านเงินกู้ (Credit Subsidy) จากธนาคารแห่งประเทศไทยด้วย ถึงแม้ว่าเงินกู้ช่วยเหลือนี้จะมีให้กับอุตสาหกรรมหลายสาขา แต่ผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือส่วนใหญ่เป็นโรงงานสิ่งทอ โรงงานสิ่งทอได้รับการช่วยเหลือเงินกู้เริ่มแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 เมื่อความต้องการทั้งภายในประเทศและการส่งออกลดลง

ความช่วยเหลือด้านเครดิตในการส่งออกยังมีในรูปของตัวสัญญา (Discounted Promissory Notes) หรือที่รู้จักกันดีในชื่อของแพคกิ้งเครดิต อัตราส่วนลด (Discount Rate) แตกต่างกันไปแล้วแต่ตลาด อย่างไรก็ตามถ้าผู้ส่งออกไทยได้รับการช่วยเหลือทางเครดิตจากรัฐแล้ว เมื่อส่งออกสินค้าไปยังสหรัฐอเมริกาจะต้องเสีย Countervailing Duty (CVD) อีกประมาณร้อยละ 2 สำหรับผู้ส่งออกที่ไม่ได้ขอรับการช่วยเหลือจากธนาคารแห่งประเทศไทยก็ไม่ต้องเสีย CVD อีก

นอกเหนือจากการประกาศใช้ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มในปี พ.ศ. 2534 แล้ว รัฐบาลยังเก็บภาษีการค้ากับ สินค้าชั้นกลาง (Intermediate Goods) เช่น เส้นใย ด้าย และผ้า อีกด้วย ภาษีนี้อาจจะสะสมมากขึ้นเรื่อยๆ เมื่อสินค้าชั้นกลางผ่านกระบวนการผลิตต่อเนื่องไปแล้วก็จะมีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ในการศึกษาของ กองทุน (2529) กล่าวว่า ระบบภาษีเหล่านี้ไม่จูงใจให้ผู้ผลิตสิ่งทอรวมตัวในการผลิตแนวดิ่ง (Vertical Integration) เพื่อให้มีการผลิตครบวงจร การรวมตัวที่มีอยู่กว้างขวางในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นการรวมกันระหว่างการผลิตด้ายและการทอ เนื่องจากสามารถทำให้เกิดการประหยัดจากขนาดของการผลิตได้ การเปลี่ยนแปลงตามสมัยนิยมของแฟชั่นทำให้อุตสาหกรรมการผลิตเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มไม่ต้องผูกมัดการผลิตไว้กับผลิตภัณฑ์สิ่งทอเท่านั้น เพราะจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงวัตถุดิบที่ใช้ให้ได้อย่างรวดเร็วตามความต้องการของตลาด

อุตสาหกรรมเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่ม และผลิตภัณฑ์สิ่งทอต่างๆ มีอัตราอากรขาเข้าอยู่ในระดับสูงมากถึงร้อยละ 60-100 (ตารางที่ 12) เส้นใยประดิษฐ์มีอัตราอากรที่สูงเป็นที่สองคือ ร้อยละ 30 ประเทศไทยยังคงปลอดจากการจำกัดการนำเข้า มีเพียงเสื้อผ้าหนึ่งชนิดและผ้าอีกหนึ่งชนิด (เสื้อผ้าที่ไม่ได้ฟอกและผ้าไหมหรือผ้าที่ทำจากไหมผสมกับเส้นใยชนิดอื่นๆ แต่ประกอบด้วยไหมมากกว่า 50%) ที่มีการจำกัดการนำเข้าโดยต้องขออนุญาตนำเข้าก่อนเท่านั้น

อากรนำเข้าเสื้อผ้าและสิ่งทอลดลงตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2522 โดยลดอากรนำเข้าผ้าและเครื่องนุ่งห่ม จากร้อยละ 80-100 ในปี พ.ศ. 2521 ลงเหลือร้อยละ 60 ในปี พ.ศ. 2528 การเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษการนำเข้า (Import Surcharge) ของเส้นใยประดิษฐ์และผลิตภัณฑ์สิ่งทออื่นๆ ได้ถูกยกเลิกในปี พ.ศ. 2527

รัฐบาลพยายามที่จะควบคุมกำลังการผลิตสิ่งทอ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 โดยการห้ามตั้งห้มาขยายโรงงาน ในขณะนั้น เหตุผลประการสำคัญของรัฐบาลที่นำมาอ้างคือ เพื่อหลีกเลี่ยงการมีกำลังการผลิตที่มากเกินไป (Over Capacity) มาตรการห้ามการลงทุนนี้ต่อมาถูกยกเลิกในปี พ.ศ. 2530 อย่างไรก็ตาม นโยบายของรัฐบาลต่ออุตสาหกรรมเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มค่อนข้างจะแตกต่างออกไป คือ การลงทุนใหม่ในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มนี้จะได้รับอนุญาตมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 แล้ว แต่จะให้เฉพาะโรงงานขนาดเล็กซึ่งมีกำลังการผลิตน้อยกว่า 30 จักร เท่านั้น

5.1 อุตสาหกรรมสิ่งทอ

อุตสาหกรรมสิ่งทอค่อนข้างจะแตกต่างกับอุตสาหกรรมอื่นๆ ตรงที่อุตสาหกรรมนี้มีส่วนในการผลักดันนโยบายต่างๆ ของรัฐมาโดยตลอด ตั้งแต่ระยะแรกของการพัฒนาของอุตสาหกรรมแล้ว นโยบายต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอมีทั้งการคุ้มครอง การส่งเสริมและการจำกัดกำลังการผลิตรวมๆ กันไป ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์ของอุตสาหกรรมนี้

การให้ความคุ้มครองต่ออุตสาหกรรมและการควบคุมกำลังการผลิตเป็นนโยบายสำคัญอันเนื่องมาจากผลของการผลักดันของกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ ในปี พ.ศ. 2513 รัฐบาลได้ให้การคุ้มครองอย่างสูงต่ออุตสาหกรรมนี้ เกือบร้อยละ 100 การให้ความคุ้มครองครั้งแรกเป็นการปกป้องอุตสาหกรรมจากการนำเข้าผลิตภัณฑ์ราคาถูกจาก

ประเทศปากีสถาน อย่างไรก็ตามการคุ้มครองนี้ต่อมาทำให้การแข่งขันจากสินค้านำเข้าเป็นไปได้ยาก ยิ่งไปกว่านั้นมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมกำลังการผลิตก็ยังทำให้เกิดค่าเช่าทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการขายในประเทศ อันเนื่องมาจากการแข่งขันจากผู้ผลิตรายใหม่เข้ามาได้ยาก (Barriers to Entry)

นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงแรก ปี พ.ศ. 2514-2520 ช่วงที่สอง ปี พ.ศ. 2521-2528 และ ช่วงที่สาม ปี พ.ศ. 2529 จนถึงปัจจุบัน มีปัจจัยสองประการสำคัญที่มีความเกี่ยวเนื่องกับนโยบายของรัฐบาล ประการแรก คือ กำลังการผลิตของกลุ่มผู้ผลิตรายใหญ่ๆ และ ประการที่สอง คือ สภาวะของการส่งออก ซึ่งในส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุน ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่มีมาตรการห้ามการจัดตั้งโรงงานใหม่หรือขยายกำลังการผลิต แต่การขยายตัวของการส่งออกยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง รัฐบาลจะเปิดช่องให้ขยายกำลังการผลิตได้ แต่จะต้องส่งออกและในบางครั้งยังให้สิทธิประโยชน์ในการลงทุนอีกด้วย

ในปี พ.ศ. 2514 รัฐบาลห้ามไม่ให้จัดตั้งโรงงานใหม่หรือขยายโรงงาน และการยกเลิกการให้สิทธิประโยชน์ในการลงทุนแก่การผลิตเพื่อขายในประเทศ (ตารางที่ 12) วัตถุประสงค์ก็เพื่อหลีกเลี่ยงกำลังการผลิตที่มากเกินไป (Over Capacity) ก่อนหน้าปี 2514 คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้ให้การส่งเสริมการลงทุน² แก่ธุรกิจสิ่งทอเป็นจำนวนกำลังการผลิต 234,800 แกนสำหรับการปั่นด้าย และ 4,950 เครื่องทอสำหรับการทอ (Osathanon 1986:4) ในขณะนั้นมีการประเมินกันว่าปริมาณอุปทานของกำลังการผลิตดังกล่าวมีอุปสงค์ในประเทศถึงร้อยละ 20

นอกเหนือจากที่กล่าวไปแล้ว ทางกลุ่มยังทำการขอเงินช่วยเหลือและความช่วยเหลือในการส่งออกและลดต้นทุนการผลิตอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากมีผลิตภัณฑ์สิ่งทอค้างสต็อกอยู่เป็นจำนวนมาก ผลที่ได้รับคือ รัฐบาลให้เงินช่วยเหลือในการส่งออกประมาณร้อยละ 20 ให้คืนภาษีปัจจัยการผลิตร้อยละ 100 และลดค่าไฟฟ้า (Assakun 1990) ดังนั้นการส่งออกผลิตภัณฑ์สิ่งทอจึงเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2515

ในช่วงปี พ.ศ. 2515-2520 การส่งออกสิ่งทอเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การส่งเสริมการลงทุนที่เคยให้แก่อุตสาหกรรมสิ่งทอก็ได้นำกลับมาใช้ใหม่อีก แต่จะให้แก่ธุรกิจที่ผลิตเพื่อส่งออกเท่านั้น (รูปที่ 2) นอกจากนั้น การขยายกำลังการผลิตก็ได้รับอนุญาตใน 2 ปีถัดมา (พ.ศ. 2516) แต่ให้เฉพาะกับโรงงานที่ตั้งขึ้นแล้ว และทำการผลิตเพื่อป้อนตลาดในประเทศ โดยอนุญาตให้ขยายกำลังการผลิตได้ไม่เกินร้อยละ 50 ของกำลังการผลิตที่มีอยู่ ในส่วนนี้จะเห็นได้ว่า มีการกีดกันการแข่งขันจากผู้ผลิตรายใหม่อย่างชัดเจน เพราะผู้ผลิตรายเดิมเท่านั้นที่สามารถขยายกำลังการผลิตได้ แทนที่จะเปิดให้มีการตั้งหรือขยายการผลิตอย่างเสรีโดยปล่อยให้กลไกตลาดเป็นเครื่องตัดสิน

ปี พ.ศ. 2521 ข้อบังคับจำกัดกำลังการผลิตสิ่งทอก็เริ่มนำกลับมาใช้ใหม่อีกครั้ง ยกเว้นกับผู้ผลิตที่ได้รับสิทธิประโยชน์ในการส่งเสริมการลงทุนก่อนวันที่ 3 มีนาคม 2521 เท่านั้น ในครั้งนี้ข้อบังคับยังครอบคลุมถึง การ

² ในช่วงเวลาที่มีการส่งเสริมการลงทุนนี้ มีการส่งเสริมให้แก่การผลิตเพื่อขายในประเทศ

ย่อม การพิพม์ การผลิตเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่ม ตลอดจนการผลิตเส้นใยประดิษฐ์ (ตารางที่ 13) เหตุผลสำคัญของ การบังคับใช้ข้อจำกัดนี้ คือ ภาวะการตกต่ำของตลาดภายในประเทศ รวมทั้งการส่งออกสิ่งทอด้วย (รูปที่ 2) การ ลดลงของการส่งออกไม่ได้เป็นผลมาจากการที่ความต้องการของตลาดโลกลดลงเพียงอย่างเดียว เพราะในขณะ นั้นความสามารถในการผลิตสิ่งทอของไทยยังไม่สูงนัก ดังนั้น ความต้องการในการนำเข้าจึงเป็นเพียงผลกระทบ ข้างเคียง (Spill over effect) จากประเทศส่งออกรายใหญ่ในเอเชียตะวันออกเท่านั้น

ผลลัพธ์ประการหนึ่งที่เกิดขึ้นจากค่าเช่าทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากการคุ้มครองอัตราภาษี และการ ควบคุมกำลังการผลิต ก็คือ การมีโรงงานทอผ้าขนาดเล็กเป็นจำนวนมากเกิดขึ้นอย่างผิดกฎหมาย โดยที่ โรง งานทอผ้าเหล่านี้จะตั้งขึ้นโดยไม่ได้จดทะเบียนกับกระทรวงอุตสาหกรรม ทั้งนี้เพราะโรงงานเหล่านี้ต้องการจะเข้า มาแย่งผลประโยชน์จากค่าเช่าทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการผลักดันของกลุ่มผู้ผลิตรายใหญ่ หรือพฤติกรรมที่เรียก ว่า "Free Rider" เหล่านี้ไม่ได้จดทะเบียนกับกระทรวงอุตสาหกรรม ดังนั้นจึงสามารถดำเนินงานได้อย่างอิสระ และได้รับผลประโยชน์จากเข้ามาดำเนินการในอุตสาหกรรมนี้ โรงงานขนาดเล็กเหล่านี้นำเข้าเครื่องจักรใช้แล้ว จากประเทศไต้หวัน และทำการผลิตป้อนตลาดภายในประเทศซึ่งได้รับการคุ้มครองอยู่ในระดับสูง

การขาดการประสานงานระหว่างกระทรวงพาณิชย์กับกระทรวงอุตสาหกรรมในการควบคุมกำลังการผลิต ประกอบกับช่องโหว่ของกฎข้อบังคับที่ออกมา ทำให้มีการนำเข้าเครื่องจักรสิ่งทอมาในประเทศได้ ถึงแม้จะ มีการห้ามตั้งห้ามขยายโรงงาน ตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2527 กฎกระทรวงอนุญาตให้จัดตั้งโรงงานทอผ้าที่ผลิตมุ้ง และผ้าที่ทอจากด้ายย้อมสีได้ แต่โดยแท้จริงแล้วเครื่องจักรที่ใช้ทอมุ้งและผ้าชนิดนี้ก็ยังสามารถใช้ทอผ้าชนิดอื่น จากด้ายชนิดอื่นๆ ได้อีกด้วย นอกจากนั้นแล้วการขยายกำลังการผลิตยังสามารถทำได้โดยผ่านโรงงานสิ่งทอเพื่อ การส่งออกซึ่งได้รับสิทธิประโยชน์จาก BOI ได้เช่นกัน

ไม่เพียงแต่ธุรกิจขนาดเล็กที่พยายามจะครอบครองค่าเช่าทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากนโยบายของรัฐ ธุรกิจขนาดใหญ่ก็เช่นกัน ก่อนที่กฎหมายจะบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2521 โรงงานของกลุ่มธุรกิจสิ่งทอขนาดใหญ่ได้ ขยายกำลังการผลิตของตนถึงแม้ว่าจะยังไม่มีมีความจำเป็นที่จะต้องขยายในขณะนั้น การกระทำเช่นนี้ก็เพื่อเหตุ ผลดังกล่าวถึงข้างต้น ตารางที่ 14 แสดงให้เห็นว่าก่อนการบังคับใช้ของกฎหมายในปี พ.ศ. 2521 จำนวนเครื่อง จักรผลิตสิ่งทอนำเข้า ในปี พ.ศ. 2519 และ พ.ศ. 2520 มีเพียง 246 เครื่องและ 88 เครื่องตามลำดับเท่านั้น แต่กลับเพิ่มขึ้นถึง 4,696 เครื่องในปี พ.ศ. 2521 ลักษณะเดียวกันกับอุตสาหกรรมการทอผ้าที่มีเครื่องจักรทอผ้า นำ เข้าเพิ่มขึ้นจาก 1,124 เครื่องในปี พ.ศ. 2519 มาเป็น 3,550 เครื่อง ในปี พ.ศ. 2521 และสูงมากขึ้นถึง 4,347 เครื่อง ในปีต่อมา

ในช่วงเวลาที่ยังไม่มีการรวมตัวของหน่วยธุรกิจขนาดใหญ่นั้น ในประมาณปี พ.ศ. 2524 บริษัทผลิต สิ่ง ทอแห่งใหญ่แห่งหนึ่งได้ขยายกำลังการผลิตของโรงงานของบริษัท โดยนำเข้าเครื่องจักรผลิตสิ่งทอจาก สาธารณรัฐประชาชนจีนทั้งๆที่ยังมีการห้ามขยายกำลังผลิตสิ่งทออยู่ การนำเข้าเครื่องจักรทอผ้าในครั้งนี้เป็นส่วน หนึ่งของโครงการแลกเปลี่ยนทางการค้ากับจีนเมื่อนายกรัฐมนตรีของไทยไปเยือนประเทศจีน ถึงแม้ว่าเครื่องจักร

นั้นจะไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ เพราะใช้เทคโนโลยีระดับต่ำ แต่ก็ทำให้การผลิตของบริษัทนั้นอยู่รอดต่อไปได้ เนื่องจากค่าเช่าทางเศรษฐกิจซึ่งบริษัทนี้จะได้รับการขยายกำลังการผลิตเพื่อจำหน่ายในตลาดภายในประเทศ

นโยบายที่รัฐบาลนำออกมาใช้เพื่อควบคุมกำลังการผลิตและจำกัดจำนวนผู้ผลิตไม่สามารถนำมาใช้อย่างได้ผล จำนวนเครื่องปั่นด้าย เครื่องทอและเครื่องดักเพิ่มขึ้นอยู่ตลอดประมาณร้อยละ 10 ต่อปี (ตารางที่ 3) เครื่องจักรสิ่งทอที่นำเข้ามาจากต่างประเทศก็ติดตั้งโดยไม่ได้จดทะเบียนกับกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งให้เห็นว่ารัฐบาลไม่สามารถควบคุมกำลังการผลิตสิ่งทอได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแสดงออกมาโดยการที่รัฐบาลให้การนิรโทษกรรมแก่โรงงานที่ตั้งและยังไม่ได้จดทะเบียนถึง 2 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2524 และ ปี พ.ศ. 2530

เป็นที่น่าสนใจว่าในขณะที่กฎหมายควบคุมการผลิตสิ่งทอกำลังใช้บังคับอยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2524 กลับพบว่าโรงงานสิ่งทอที่ได้รับสิทธิประโยชน์จาก BOI ซึ่งต้องผลิตเพื่อการส่งออกจำนวนหลายโรง ไม่ได้ส่งออกสิ่งทอแต่กลับผลิตเพื่อขายตลาดภายในประเทศ (Ramsey and Doner 1991) แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมการลงทุนถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการหาข้อได้เปรียบ

นโยบายเหล่านี้ยังคงนำมาปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งปลายปี พ.ศ. 2529 เมื่อเกิดภาวะด้วยขาดแคลน เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของการส่งออกสิ่งทอของไทย การที่ด้วยขาดแคลนเพราะมีการส่งออกด้วยมากขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 (รูปที่ 3) หลังจากนั้น ราคาด้วยในประเทศขึ้นสูงกว่าราคาในตลาดโลก หลังจากที่อยู่ต่ำกว่าราคาตลาดโลกมาเป็นเวลานาน (Bangkok Post December 1, 1986) ตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2529 ที่ราคาด้วยฝ้ายเบอร์ 20/1 เพิ่มขึ้นจาก 0.88 เหรียญสหรัฐฯ ต่อปอนด์ในเดือนมกราคมเป็น 1.36 เหรียญ สหรัฐฯ ต่อปอนด์ในเดือนธันวาคมปีเดียวกันนั้น ด้วยฝ้าย polyester ฟอกแล้ว เบอร์ T/C 45/1 มีราคาเพิ่มขึ้นในช่วงเวลาเดียวกันนี้ จาก 1.36 เหรียญสหรัฐฯ ต่อปอนด์เป็น 2.2 เหรียญสหรัฐฯ ต่อปอนด์ ภาวะการขาดแคลนด้วยและราคาด้วยที่ขึ้นสูงมีผลกระทบอย่างแรงต่อธุรกิจการทอผ้าขนาดเล็กที่ไม่สามารถผลิตด้วยเองได้

ธุรกิจการทอผ้าขนาดเล็กรวมทั้งขนาดใหญ่ประสบผลสำเร็จในความพยายามที่จะยกเลิกข้อบังคับในการห้ามจัดตั้งและห้ามขยายกำลังการผลิตสิ่งทอ ในปลายปี พ.ศ. 2529 กระทรวงอุตสาหกรรมประกาศยกเลิกข้อบังคับเกี่ยวกับกำลังการผลิตสิ่งทอเป็นบางส่วน แต่การขออนุญาตจัดตั้งโรงงานใหม่หรือขยายกำลังการผลิตของโรงงานที่มีอยู่จะต้องขอจากกระทรวงอุตสาหกรรมภายในเดือนมิถุนายน ปี พ.ศ. 2529 เท่านั้น ในเดือนพฤษภาคม ปี พ.ศ. 2530 คณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจได้ยกเลิกข้อบังคับทั้งหมดในการขยายกำลังการผลิตสิ่งทอ

หลังจากการยกเลิกข้อบังคับในปี พ.ศ. 2530 มีการก่อตั้งโรงงานขนาดใหญ่ขึ้นมาเป็นจำนวนมาก จำนวนโรงงานทอผ้าในปี พ.ศ. 2535 มากเป็นสองเท่าของโรงงานดักและทอผ้าในปี พ.ศ. 2530 จำนวนเครื่องทอผ้าเพิ่มขึ้นจาก 5 หมื่นกี่มาเป็นประมาณ 1 แสนกว่ากี่ยในช่วงเวลาเดียวกัน เช่นเดียวกับจำนวนแกนปั่นด้ายที่เพิ่มขึ้นจากประมาณ 2 ล้านแกน เป็น 3.6 ล้านแกนด้วย

เครื่องจักรสิ่งทอสมัยใหม่ทั้งเครื่องปั่นด้ายและเครื่องทอถูกส่งนำเข้ามาใช้หลังจากยกเลิกข้อบังคับต่างๆ แล้วตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2530-2533 มีการนำเข้าเครื่องทอแบบมีกระสวย (shuttle loom) ประมาณ 18,000 เครื่องทอ และเครื่องทอแบบไม่มีกระสวยพุ่ง (shuttle loom) 3,000 กว่าเครื่องทอ บริษัทสิ่งทอขนาดใหญ่หลายแห่งทำการ

เปลี่ยนเอาเครื่องจักรเก่าออกและใช้เครื่องจักรเครื่องมือที่ทันสมัยขึ้นเข้ามาแทน (ตารางที่ 15) เหตุผลที่สำคัญประการหนึ่ง ก็คือ การที่พฤติกรรมแสวงหาค่าเช่าหมดไปกับการยกเลิกนโยบาย ซึ่งส่งผลให้ผู้ผลิตรายใหญ่่มุ่งที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเพราะสภาวะการแข่งขันในการผลิตได้เริ่มขึ้น

5.2 อุตสาหกรรมเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มและเส้นใยประดิษฐ์

อุตสาหกรรมเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มมีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับอุตสาหกรรมสิ่งทอชนิดอื่นๆ ทั้งในแง่ของจำนวนโรงงานและระดับการแข่งขัน โดยพื้นฐานของอุตสาหกรรมนี้จำเป็นต้องใช้แรงงานมาก ประกอบกับนโยบายของรัฐเข้ามายุ่งเกี่ยวกับอุตสาหกรรมนี้น้อย จึงมีผลต่อโครงสร้างของอุตสาหกรรมนี้ไม่มากนัก การใช้เทคโนโลยีแบบง่าย ๆ และการมีการประหยัดที่เกิดจากขนาดของโรงงานอยู่ในระดับต่ำ ทำให้โรงงานขนาดใหญ่ไม่มีข้อได้เปรียบเหนือโรงงานขนาดเล็ก ทั้งโรงงานขนาดใหญ่และเล็กสามารถแข่งขันกันได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงขนาดโรงงาน อุตสาหกรรมเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มได้รับผลเสียจากการควบคุมกำลังการผลิตเหมือนกับ อุตสาหกรรมสิ่งทอในปี พ.ศ. 2527 แต่หลังจากนี้ โรงงานอุตสาหกรรมเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มสามารถขยายกำลังผลิตหรือจัดตั้งโรงงานใหม่ได้โดยเสรี

ในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มมีโรงงานอยู่จำนวนไม่มากนักที่เป็นโรงงานขนาดใหญ่ และใช้เงินทุนสูง อุตสาหกรรมที่ใช้เงินทุนสูงที่สุดในบรรดาอุตสาหกรรมสิ่งทอทั้งหมด คือ อุตสาหกรรมการผลิตเส้นใยประดิษฐ์ซึ่งมีอยู่เพียง 13 โรงงาน และโรงงานส่วนใหญ่จะร่วมลงทุนกับบริษัทต่างชาติ เช่น บริษัทจากประเทศญี่ปุ่น และได้หัน นโยบายของรัฐบาลมีผลกระทบต่อโครงสร้างของอุตสาหกรรมเส้นใยประดิษฐ์ไม่มากนักเช่นเดียวกับอุตสาหกรรมเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่ม นอกจากนั้นความต้องการใช้เงินทุนที่สูงและเทคโนโลยีในการผลิตอันทันสมัย ทำให้การแข่งขันของอุตสาหกรรมนี้มีไม่มากนัก

5.3 อุตสาหกรรมการย้อมและการพิมพ์ผ้า

อุตสาหกรรมการย้อมผ้าและการพิมพ์ผ้าแตกต่างไปจากอุตสาหกรรมสิ่งทอตรงที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากนโยบายการควบคุมกำลังการผลิตน้อยมาก แต่อุตสาหกรรมนี้กลับได้รับผลกระทบทางอ้อมจากการที่รัฐบาลให้การคุ้มครองแก่ผลิตภัณฑ์สิ่งทอและแก่อุตสาหกรรมเคมีซึ่งเป็นวัตถุดิบ

ในปัจจุบันมีโรงงานย้อมผ้าและแต่งสำเร็จประมาณ 476 โรงงาน ในจำนวนนี้มี 200 โรงงาน ดำเนินงานร่วมกับธุรกิจขนาดใหญ่ ถึงแม้ว่าจะมีจำนวนโรงงานมากแต่มีเพียงร้อยละ 5 เท่านั้น ที่สามารถทำผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพได้ (TDRI 1990)

ราคาปัจจัยการผลิตที่สูงอันเป็นผลจากการคุ้มครองของรัฐต่ออุตสาหกรรมเคมีซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตและการคุ้มครองที่ให้กับอุตสาหกรรมสิ่งทอทุกชนิด ตั้งแต่ด้าย ผ้าผืน และเสื้อผ้าสำเร็จรูป ประกอบกับระบบการจัดสรรโควต้าส่งออกทำให้ไม่เกิดแรงจูงใจในการพัฒนาคุณภาพของการฟอกย้อมและการแต่งสำเร็จ การให้ความคุ้มครองแก่อุตสาหกรรมเคมีทำให้อัตราภาษีนำเข้าของวัตถุดิบในการย้อมสูงขึ้นถึงร้อยละ 30 เป็นผลให้ต้นทุนการย้อมและการแต่งสำเร็จสูงกว่าที่ควรจะเป็น สิ่งนี้ทำให้ลดความสามารถในการแข่งขันในการผลิตผ้าย้อมและ

ด้ายย้อมลง และลดแรงจูงใจในการที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมนี้ให้มีการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ผ้าย้อมและด้ายย้อมจึงผลิตเพื่อป้อนตลาดภายในประเทศที่ได้รับการคุ้มครองในระดับสูงเท่านั้น ทั้งนี้เพราะอุตสาหกรรมด้ายและผ้าฝ้ายได้รับการคุ้มครองจากอัตราอากรขาเข้าในระดับสูง ในขณะที่การส่งออกผลิตภัณฑ์สิ่งทอเป็นไปในลักษณะการส่งผ้าดิบและด้ายดิบ เนื่องจากเป็นสินค้าชนิดที่ได้รับความนิยมจาก MFA จึงทำให้อุตสาหกรรมฟอกย้อมและแต่งพิมพ์มีการพัฒนาน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ทั้งนี้เพราะขาดแรงจูงใจในการพัฒนาคุณภาพของการผลิตแรงงานและช่างผู้ชำนาญการในอุตสาหกรรมนี้จึงขาดประสบการณ์และทักษะในการฟอกย้อม ซึ่งทักษะเหล่านี้จะต้องใช้เวลาในการพัฒนา นอกจากนี้การลงทุนในอุตสาหกรรมนี้ต้องใช้เงินลงทุนสูง ทั้งในส่วนของเครื่องจักร เครื่องมือ และการกำจัดน้ำเสียที่เกิดจากอุตสาหกรรม จึงทำให้การพัฒนาเพื่อที่จะให้ทันกับความต้องการเป็นไปได้อ่อนแอ

6. การค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในกลุ่มประเทศอาเซียน

เส้นใยประดิษฐ์

มูลค่าการส่งออกของเส้นใยประดิษฐ์ของประเทศในกลุ่มอาเซียนเพิ่มสูงขึ้นมาก ในช่วงปีพ.ศ. 2529 - 2534 โดยมีมูลค่าการส่งออกเพิ่มสูงขึ้นจาก 32.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็น 149 ล้านดอลลาร์สหรัฐ การค้าเส้นใยประดิษฐ์ ระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยกันก็เพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน โดยเพิ่มสูงขึ้นจาก 10 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็น 39 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน (ตารางที่ 16-18)

ประเทศไทยเป็นประเทศส่งออกเส้นใยประดิษฐ์ ที่มีมูลค่าการส่งออกมากที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยในปี พ.ศ. 2534 มีมูลค่าการส่งออกทั้งสิ้น ประมาณ 85 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และการส่งออกของไทยส่วนใหญ่เป็นตลาดประเทศนอกกลุ่มอาเซียน หรือ ประมาณร้อยละ 82 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด ประเทศที่ นำเข้ารายใหญ่ของไทยในกลุ่มประเทศอาเซียน ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งนำเข้าจากประเทศไทยในปี 2534 คิดเป็นมูลค่า ประมาณ 8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รองลงมาได้แก่ ประเทศฟิลิปปินส์ และ มาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียเป็นประเทศที่มีการส่งออกเส้นใยประดิษฐ์มากเป็นอันดับสอง รองจากประเทศไทย โดยมีมูลค่าการส่งออกประมาณ 29 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2534 หรือประมาณ 1 ใน 3 ของมูลค่าการส่งออกของไทย ตลาดส่งออกที่สำคัญของมาเลเซีย นั้น เป็นตลาดในกลุ่มอาเซียนซึ่งแตกต่างจากไทย มูลค่าการส่งออกของมาเลเซียไปยังกลุ่มประเทศอาเซียน ประมาณร้อยละ 57 ที่เหลือเป็นตลาดนอกกลุ่มอาเซียน ประเทศนำเข้าเส้นใยประดิษฐ์ที่สำคัญของมาเลเซียคือ ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งนำเข้าเส้นใยประดิษฐ์ประมาณครึ่งหนึ่งของมูลค่าการส่งออกทั้งสิ้นของมาเลเซีย รองลงมาได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ ไทย และฟิลิปปินส์

สำหรับประเทศอินโดนีเซียนั้น มูลค่าการส่งออกคิดเป็นอันดับสาม รองจากไทยและมาเลเซีย มูลค่าการส่งออกของอินโดนีเซียประมาณ 24 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปีพ.ศ. 2534 อินโดนีเซียนอกจากจะเป็นประเทศส่งออกเส้นใยประดิษฐ์แล้วยังเป็นประเทศนำเข้าเส้นใยประดิษฐ์ที่สำคัญที่สุดในกลุ่มอาเซียน โดยมี มูลค่าการนำเข้าจากกลุ่มอาเซียนในปี พ.ศ. 2534 ประมาณ 19 ล้านเหรียญสหรัฐ

สิงคโปร์ เป็นประเทศที่มีการส่งออกเส้นใยประดิษฐ์บ้างแต่ไม่มากนัก การส่งออกนั้นเป็นการส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย ซึ่งคิดเป็นประมาณร้อยละ 50 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด ที่เหลือเป็นการส่งออกไปยังประเทศนอกกลุ่มอาเซียน โดยมีมูลค่าการส่งออกในปี 2534 ประมาณ 9 ล้านเหรียญสหรัฐ สำหรับประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนอื่นๆ ซึ่งไม่มีการส่งออกเส้นใยประดิษฐ์

สิ่งทอ

การส่งออกสินค้าสิ่งทอโดยรวมของกลุ่มประเทศอาเซียน มีมูลค่าสูงขึ้นมากในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา โดยในปี พ.ศ. 2529 มูลค่าการส่งออกของกลุ่มประเทศอาเซียนทั้งสิ้นได้เพิ่มสูงขึ้นจาก 1.5 พันล้านเหรียญสหรัฐ เป็น 4.7 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 2534 หรือมีการเพิ่มขึ้นประมาณ 3 เท่าตัว โดยมีการส่งออกส่วนใหญ่ไปยังตลาดนอกกลุ่มอาเซียน (ตารางที่ 19 - 24) สำหรับการค้าในกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยกันนั้น มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นถึงแม้ว่าจะมีมูลค่าประมาณร้อยละ 30 - 40 ของมูลค่าการค้าโดยรวมของกลุ่มประเทศอาเซียน การค้าระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียน (Intra - ASEAN Trade) เพิ่มขึ้นจาก 359 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 2529 เป็น 1.4 พันล้านเหรียญสหรัฐในปีพ.ศ. 2534 โดยมีสัดส่วนของมูลค่าการค้าเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 32 ของมูลค่าการส่งออกทั้งสิ้นของกลุ่มอาเซียน ร้อยละ 43 ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการค้าสินค้าสิ่งทอนั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียน

ประเทศไทย เคยเป็นประเทศส่งออกสิ่งทอรายใหญ่ที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียน แต่หลังจากปีพ.ศ. 2534 ประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศที่ส่งออกสินค้าสิ่งทอมากที่สุด มูลค่าการส่งออกสิ่งทอของไทย ประมาณ 1.1 พันล้านเหรียญสหรัฐ ตลาดส่งออกสินค้าสิ่งทอของไทยแตกต่างจากอินโดนีเซียอย่างมาก ทั้งนี้เพราะการส่งออกของไทยเน้นตลาดนอกอาเซียนเป็นหลัก โดยมีการส่งออกไปยังตลาดนอกอาเซียน ประมาณร้อยละ 90 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด และสัดส่วนการส่งออกมีลักษณะเดียวกันโดยตลอด ตลาดส่งออกที่สำคัญของไทยในกลุ่มอาเซียน ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ และรองลงมาได้แก่ ประเทศมาเลเซีย และ อินโดนีเซีย

ประเทศอินโดนีเซีย เป็นประเทศส่งออกรายใหญ่ที่สุดในกลุ่มอาเซียน มีมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2534 ประมาณ 1.8 พันล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 38 ของมูลค่าการส่งออกของประเทศในกลุ่มอาเซียนทั้งหมด ตลาดส่งออกที่สำคัญของอินโดนีเซีย ยังเป็นตลาดนอกอาเซียนแต่สัดส่วนการส่งออกของ อินโดนีเซียในตลาดนี้ คิดเป็นเพียงร้อยละ 65 ของมูลค่าการส่งออกไปยังตลาดนอกอาเซียน ซึ่งแตกต่างจากไทย

ประเทศในกลุ่มอาเซียนเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของอินโดนีเซีย ได้แก่ สิงคโปร์ รองลงมาคือ ประเทศมาเลเซีย ไทย และฟิลิปปินส์ สิงคโปร์เป็นประเทศส่งออกอันดับสองรองลงมาจากประเทศ อินโดนีเซีย และ ประเทศไทย การส่งออกของประเทศไทยนั้นเป็นการส่งออกไปยังตลาดประเทศอาเซียน และประเทศ

นำเข้าจากประเทศสิงคโปร์ คือ ประเทศมาเลเซีย มูลค่าการส่งออกของประเทศสิงคโปร์ ประมาณ 1 พันล้านเหรียญสหรัฐ โดยเกือบครึ่งหนึ่งเป็นการส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย และเป็นการ re - export

มาเลเซีย ส่งออกสิ่งทอมากเป็นอันดับสี่ของกลุ่มประเทศอาเซียน โดยมีมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2534 ประมาณ 500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยร้อยละ 74 ของมูลค่าการส่งออก เป็นการส่งออกไปยังประเทศนอกกลุ่มอาเซียน ส่วนประเทศนำเข้าที่สำคัญในกลุ่มอาเซียนคือ ประเทศสิงคโปร์

ฟิลิปปินส์ เป็นประเทศส่งออกสิ่งทอ มีมูลค่าน้อยที่สุดในกลุ่มอาเซียน(ยกเว้นบรูไน) โดยมีมูลค่าการส่งออกเพียง 133 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยตลาดส่งออกส่วนใหญ่ของประเทศฟิลิปปินส์ หรือ กว่าร้อยละ 90 เป็นตลาดนอกกลุ่มประเทศอาเซียน

เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่ม

เช่นเดียวกับสินค้าสิ่งทอ ประเทศในกลุ่มอาเซียนทั้งหมด (ยกเว้นบรูไน) เป็นประเทศส่งออกเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่ม มูลค่าการส่งออกของประเทศในกลุ่มอาเซียนทั้งสิ้นในปีพ.ศ. 2534 ประมาณ 1 หมื่น 1 พันล้านเหรียญสหรัฐ เพิ่มขึ้นจากปี 2529 ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกทั้งสิ้นประมาณ 2.7 พันล้านเหรียญสหรัฐ การขยายตัวอย่างมากของอุตสาหกรรมนี้นั้น สาเหตุสำคัญเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของ Comparative Advantage ในการผลิต และ ส่งออกสิ่งทอของโลก ซึ่งทำให้การส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของประเทศในแถบนี้ ขยายตัวอย่างมาก ในระยะ 5 - 6 ปีที่ผ่านมา

อย่างไรก็ตามการค้าส่งออกของกลุ่มประเทศอาเซียนนั้น เป็นการส่งออกไปยังประเทศนอกกลุ่มมากกว่าประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกัน โดยมีมูลค่าการส่งออกไปประเทศนอกกลุ่ม โดยประมาณ 1 หมื่นล้านเหรียญหรือประมาณร้อยละ 97 ของมูลค่าการส่งออกทั้งสิ้น ส่วนประเทศนอกกลุ่มนั้น ประมาณ 475 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปีพ.ศ. 2534 ประเทศที่มีมูลค่าการส่งออกมากที่สุดในกลุ่มอาเซียนคือ ประเทศไทย ซึ่งมี มูลค่าการส่งออกประมาณ 3.7 พันล้านเหรียญสหรัฐ หรือประมาณร้อยละ 30 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย 2.3 พันล้านเหรียญสหรัฐ ฟิลิปปินส์ 1.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สิงคโปร์ 1.7 พันล้านเหรียญสหรัฐ และมาเลเซีย 1.5 พันล้านเหรียญสหรัฐ การส่งออกของประเทศส่งออกที่สำคัญในกลุ่มอาเซียนนั้น มีตลาดส่งออกส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 90 อยู่ในประเทศนอกกลุ่มอาเซียน

ประเทศที่นำเข้าเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่ใหญ่ที่สุดในกลุ่มอาเซียน ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งนำเข้าประมาณครึ่งหนึ่งของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดในประเทศอาเซียน ประเทศที่นำเข้ารองลงมาได้แก่ ประเทศมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน ประเทศไทย และประเทศอินโดนีเซีย

7. การคุ้มครองอุตสาหกรรมในกลุ่มประเทศอาเซียน

สำหรับประเทศในกลุ่มอาเซียนนั้น ประเทศไทยนับว่ามีการคุ้มครองอุตสาหกรรมนี้สูงที่สุดโดยเฉพาะในรูปของภาษีนำเข้า กล่าวคือมีการคุ้มครองอุตสาหกรรมเส้นใยประดิษฐ์ โดยใช้ภาษีนำเข้าร้อยละ 30 ด้ายร้อยละ 30 ผ้าร้อยละ 60 ในขณะที่ประเทศคู่แข่งของไทย เช่น อินโดนีเซียนั้นให้การคุ้มครองอุตสาหกรรมเส้นใยประดิษฐ์ โดยใช้ภาษีนำเข้าร้อยละ 10 ด้ายร้อยละ 20 ผ้าผืนร้อยละ 50 เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มร้อยละ 50 ประเทศมาเลเซียมีอัตราการคุ้มครองอุตสาหกรรมเส้นใยประดิษฐ์ โดยอัตราอากรขาเข้าประมาณร้อยละ 10 ด้ายร้อยละ 5 ผ้าผืนร้อยละ 30 และเสื้อผ้าร้อยละ 20 (ตารางที่ 31) การที่มีอัตราการคุ้มครองสูงของประเทศในกลุ่มอาเซียนในการค้า ด้าย ผ้าผืน และเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การค้าของสินค้าสิ่งทอทั้งหมดนี้ ในระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียนมีไม่มากนัก นอกจากนี้แล้วการส่งออกไปยังตลาดนอกโควตา ซึ่งมี Quota Rent เกิดขึ้นซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญ อีกประการหนึ่งที่ทำให้แรงจูงใจในการส่งออกสินค้าเหล่านี้ไปยังกลุ่มประเทศอาเซียนลดน้อยลง ความสามารถในการผลิตสินค้าสิ่งทอที่ใกล้เคียงกันก็เป็นตัวประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้การค้าระหว่างกลุ่มมีมูลค่าไม่มากนัก

8. การแข่งขันและผลกระทบจาก AFTA ต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ส่งสินค้าสิ่งทอแทบทุกชนิดมีมูลค่ามากที่สุด ในกลุ่มประเทศอาเซียนยกเว้นผ้าผืน และด้าย ซึ่งอินโดนีเซียเริ่มมีการส่งออกมากกว่าไทยเล็กน้อย อุตสาหกรรมสิ่งทอนั้นมีทั้งภาคที่ใช้แรงงานเข้มข้น (Labour Intensive) และภาคที่ใช้ทุนเข้มข้น (Capital Intensive) ในส่วนของอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมาก ซึ่งได้แก่อุตสาหกรรมเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มนั้น ประเทศไทยจะได้ประโยชน์จากการรวมกลุ่มเป็นเขตการค้าเสรีอาเซียน สาเหตุหนึ่งมาจาก ดรรชนีค่าจ้างแรงงาน (ตารางที่ 32) แสดงให้เห็นว่า อินโดนีเซียถึงแม้ว่าจะมีค่าจ้างแรงงานถูกกว่าไทย แต่ถ้านำเอา ผลผลิตต่อแรงงาน หรือ productivity เข้ามาพิจารณาแล้ว ค่าจ้างแรงงานของไทยก็ยังถูกกว่าประเทศอินโดนีเซียอยู่เล็กน้อย เพราะตามตารางที่ 32 แสดงให้เห็นถึงค่าดรรชนี ค่าจ้างแรงงาน และผลผลิตต่อแรงงาน ถ้าประเทศไทย คิดเป็น 100 ประเทศอินโดนีเซีย จะมีค่าจ้างคิดเป็น 32 ซึ่งต่ำกว่าไทย แต่มีดรรชนี ผลผลิตต่อแรงงานเพียง 30 แสดงให้เห็นว่า ถ้าคำนึงถึงค่าจ้างรวมกับผลผลิตต่อแรงงานแล้ว อินโดนีเซียยังมีค่าจ้างใกล้เคียงกับไทยโดยเปรียบเทียบ สำหรับประเทศมาเลเซียนั้น เสียเปรียบอย่างเห็นได้ชัด เพราะ นอกจากค่าจ้างแรงงานจะสูงกว่าไทยแล้ว (ดรรชนีค่าจ้าง = 109) ผลผลิตต่อแรงงานเพียงประมาณครึ่งหนึ่งของไทย นอกจากนี้แล้วรายงานการศึกษาของมาเลเซีย โดย (RASIAH, 1994) ยืนยันว่า ประเทศไทย มีความสามารถในการแข่งขันสูงที่สุด ในกลุ่มประเทศอาเซียนและถ้าเปิดตลาดอาเซียนแล้ว ไทยคงจะสามารถขยายการส่งออกได้ หรือ เกิด Trade Creation ทั้งนี้เพราะเดิมนั้น

ภาษีขาเข้าระหว่างประเทศอาเซียนด้วยกัน อยู่ในระดับที่สูง และสินค้านี้สำหรับทุกประเทศอยู่ใน Fast Track (ตารางที่ 33)

สำหรับสินค้าสิ่งทอนั้น ถึงแม้ว่าไทยจะมีความได้เปรียบประเทศอินโดนีเซียบ้าง แต่ก็ไม่มากนัก อินโดนีเซียมีกำลังการผลิตที่มากกว่าไทย แต่สามารถแข่งขันได้สำหรับสินค้าคุณภาพต่ำในระยะนี้ สำหรับความสามารถในการแข่งขันของไทยเมื่อเทียบกับมาเลเซียแล้ว จะเห็นได้ว่ามีเหนือกว่ามาเลเซีย ดูจากค่า Hurdle Rate of Return (HRR) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผลตอบแทนที่ต่ำที่สุดที่ควรจะได้รับนั้น ในกรณีของไทยสำหรับอุตสาหกรรมปั่นด้ายและทอผ้า ไม่ส่งออกเลย คือ ผลิตเพื่อขายในประเทศทั้งหมด ค่า Hurdle Rate จะอยู่ประมาณ 2.2 % ค่า HRR ต่ำนี้ แสดงว่า ผลตอบแทนที่อุตสาหกรรมได้รับอย่างน้อยที่สุดต้องเกิน 2.2 จึงจะคุ้มทุน ซึ่งจริงๆแล้วต่ำมาก แต่ในกรณีนี้เป็นกรณีที่ขายในประเทศทั้งหมดซึ่งอยู่ภายใต้การคุ้มครองโดยภาษีขาเข้าในระดับสูง ค่า Effective Protection สูงถึง 31 % (ตารางที่ 34) แต่ถ้าส่งออกร้อยละ 50 ที่เหลือขายในประเทศ การคุ้มครองที่ได้รับจะลดลง เพราะส่วนที่ส่งออกจะไม่ได้รับการคุ้มครองทางภาษี ดังนั้นค่า HRR จึงสูงขึ้นเป็น 4 และ ค่า Effective Rate of Protection จึงลดลงมาเหลือ 18 % ในกรณีของการส่งออกทั้งหมด 100 % ค่า HRR จะเพิ่มขึ้นเป็น 4.2 % ทั้งนี้เพราะภาษีอากรขาเข้าของวัตถุดิบนั้นไม่ต้องเสีย และอุตสาหกรรมนี้ก็ไม่ได้รับการคุ้มครองจากรัฐบาล เนื่องจากการส่งออกทั้งหมด หากเปรียบเทียบค่า HRR ของไทยกับประเทศอื่นๆแล้ว จะเห็นได้ว่า ถ้าส่งออกทั้งหมดและวัตถุดิบไม่เสียภาษีขาเข้าเช่นเดียวกัน (เปรียบเทียบบนฐานเดียวกัน) จะเห็นได้ว่า สำหรับมาเลเซียนั้น ค่า HRR จะเท่ากับ 9) อินโดนีเซีย เท่ากับ 11 % เช่นเดียวกัน (ตัวเลข HRR ของทั้งสองประเทศได้มาจาก Counter Part ของ TDRI ซึ่งได้ทำการวิจัยให้ในโครงการนี้ Dr. RAJAH RASIAM และ Dr. RIZAL RAMLI ศึกษาในอุตสาหกรรมนี้ทั้งสองประเทศ) ถึงแม้ว่าการศึกษาทั้งสองประเทศอาจมีการคำนวณ แตกต่างกันบ้างทั้งของประเทศไทยด้วย แต่ก็สามารถชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มได้ว่า อุตสาหกรรมนี้ของไทย ยังสามารถแข่งขันกับประเทศเหล่านี้ได้ และ ยังมีความสามารถแข่งขันที่สูงกว่า นอกจากนี้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โรงงานสิ่งทอในมาเลเซียยังยืนยันว่า การเปิดตลาดการค้าเสรี อาเซียนจะทำให้อุตสาหกรรมสิ่งทอไทยขยายการส่งออกไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งมาเลเซียและอินโดนีเซีย ได้ในระยะสั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศอินโดนีเซียยังเสียเปรียบไทยอยู่ในด้านการขนส่งในเรื่องการส่งออก ระยะเวลาในการส่งมอบสินค้าและคุณภาพสินค้า แต่ในระยะยาวนั้น อินโดนีเซียอาจก้าวเข้ามาเป็นผู้นำ และ แข่งขันกับไทยได้ การเปิดตลาดเสรีอาเซียนนั้น สินค้าสิ่งทออยู่ใน Fast Track ของทุกประเทศยกเว้น ฟิลิปปินส์ ดังนั้นไทยน่าจะเป็นผู้ได้รับผลจาก Trade Creation ครั้งนี้ แต่สำหรับสินค้าสิ่งทอที่มีคุณภาพต่ำ อาจจะถูกแข่งขันจากอินโดนีเซียได้

สำหรับอุตสาหกรรมเส้นใยประดิษฐ์นั้น หากเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านแล้ว ไทยสามารถที่จะแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านได้ ไทยเป็นประเทศที่สามารถส่งออกเส้นใยประดิษฐ์ได้มากที่สุดในกลุ่มอาเซียนและการส่งออกส่วนใหญ่เป็นการส่งออกไปยังตลาดนอกอาเซียน อย่างไรก็ตาม การแข่งขันกับกลุ่มประเทศนั้น ไทยยังเสียเปรียบประเทศเพื่อนบ้าน เพราะภาษีอากรขาเข้าของวัตถุดิบนั้นสูงกว่า ทั้งนี้เพราะประเทศ อินโดนีเซียไม่เก็บภาษีวัตถุดิบที่นำมาใช้ผลิตเส้นใยประดิษฐ์ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์จากปิโตรเคมี สำหรับมาเลเซียนั้นเก็บเพียงร้อยละ 2

ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงผลกระทบของ AFTA ต่ออุตสาหกรรมนี้ จะเห็นได้ว่า อุตสาหกรรมนี้มีความสามารถในการแข่งขันสูง ตั้งแต่การผลิตเส้นใยประดิษฐ์ลงมาถึงเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม นโยบายของรัฐที่ควรปรับปรุงให้อุตสาหกรรมนี้ สามารถแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านได้ในระยะยาวก็คือ การปรับโครงสร้างภาษีอากรขาเข้าของอุตสาหกรรมนี้(ลดภาษีวัตถุดิบในการผลิตสินค้าสิ่งทอลง)เพื่อเอื้ออำนวยให้อุตสาหกรรมนี้สามารถแข่งขันได้ไม่เพียงแต่เฉพาะประเทศเพื่อนบ้านเท่านั้น แต่รวมถึงความสามารถในการแข่งขันกับประเทศอื่นๆในตลาดโลก รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าในด้านต่างๆ การเพิ่มประสิทธิภาพแรงงานให้สูงขึ้นโดยการส่งเสริมทักษะให้กับแรงงานในอุตสาหกรรมนี้ โดยการจัดให้มี Training Program ทั้งในส่วน of อุตสาหกรรมเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และแรงงาน ในอุตสาหกรรมปั่นด้าย ทอผ้า เพื่อรองรับเทคโนโลยีใหม่ในการผลิตรวมทั้งการผลิตบุคลากรในส่วน of อุตสาหกรรมนี้ นอกจากนี้แล้วควรจะมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูล ข่าวสาร of อุตสาหกรรมนี้ ซึ่งควรมีทั้งข้อมูลในการลงทุน การศึกษาอุตสาหกรรมนี้ of ประเทศอื่นๆ รวมทั้งการเก็บรวบรวมข่าวสารทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อช่วยให้ผู้ผลิตสามารถปรับตัวให้ทันกับภาวะการณ์ของโลกที่เปลี่ยนไป

ตารางที่ 1

ลำดับการลงทุนของอุตสาหกรรมสิ่งทอที่สำคัญในประเทศไทยช่วงปี พ.ศ. 2493-2520

พ.ศ.	โรงงานสิ่งทอที่สำคัญ	หมายเหตุ
2493-2503	- Bangkok Weaving Mills (2493) - Thai Knitting Factory (2494) - The Thai Knitting and Weaving Factory (2494) - Thai Textiles (2497) - Thai Blanket Industry (2503) - Thai Durable Textiles (2503)	- ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนของนักลงทุนไทย - การลงทุนส่วนใหญ่ในช่วงนี้เป็นการลงทุนด้านปั่นด้ายและทอผ้าฝ้าย
2504-2510	- Thai Yazaki-Mahakun Textiles (2506) - Tokai Dying (2506) - Taray Nylon Thai (2506) - Thai Toray Textiles Mills (2506) - Thai Teijin Textile (2508) - Nam Chai Industry (2508)	- การลงทุนในอุตสาหกรรมที่สำคัญเป็นการลงทุนร่วมทุนระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ยกเว้น Nam Chai Industry - การลงทุนร่วมนี้มีแรงจูงใจมาจากการส่งเสริมการลงทุนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายการลงทุนในช่วงปี 2502 - ช่วงนี้เริ่มมีโรงงานฟอกย้อมเกิดขึ้น - เป็นการร่วมทุนระหว่างไทยกับญี่ปุ่น - เริ่มมีการปั่นด้ายทอผ้าที่เป็นเส้นใยสังเคราะห์
2511-2516	- Teijin Polyester (Thailand) (2511) - Thai Filament Textiles (2512) - Siam Synthetic Textile Industry (2512) - Asia Fibre (2513) - Erawan Textile (2514)	- เริ่มมีการตั้งโรงงานผลิตเส้นใยสังเคราะห์ในประเทศไทย ทั้งที่เป็นเส้นใยชนิดสั้นและชนิดยาว - โรงงานส่วนใหญ่เป็นการร่วมทุนระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ยกเว้น Asia Fibre

ที่มา : JICA "A Study on Industrial Sector Development in the Kingdom of Thailand" (1989)

ตารางที่ 2

การผลิตเสื้อผ้าและสิ่งทอของไทยปี พ.ศ. 2518-2531

	2518	2528	2531	2532	2533	2534	2535
เสื้อผ้า (ล้านชิ้น)	488	946	1,227	1,389	1,653	2,032	2,242
- ทอ	296	638	744	795	930	1,039	1,224
- ทัก	192	308	483	595	723	995	1,018
ผ้า (ล้านตารางหลา)	1,128	2,493	3,074	3,469	3,988	4,928	5,411
ผ้าทอ	937	1,958	2,290	2,510	2,858	3,438	3,770
- ผ้าย	559	987	1,217	1,264	1,379	1,721	1,863
- โยสังเคราะห์	338	971	1,073	1,246	1,479	1,717	1,906
ผ้าถัก	231	534	784	959	1,130	1,490	1,641
ด้าย (พันตัน)	135	293	399	435	502	649	754
- ผ้าย	7	132	228	239	273	344	375
- โยสังเคราะห์	64	161	171	196	229	305	379
เส้นใยสังเคราะห์ (พันตัน)	39	127	152	204	244	314	373
- โยลัน	n.a.	n.a.	96	141	172	216	234
- โยยาว	n.a.	n.a.	56	62	72	97	139

ที่มา : กองสิ่งทอ กระทรวงอุตสาหกรรม

ตารางที่ 3

จำนวนเครื่องจักรในอุตสาหกรรมสิ่งทอ ปี พ.ศ. 2518-2535

ปี	จำนวนเครื่องจักร		
	เครื่องปั่นด้าย (พันเครื่อง)	เครื่องทอผ้า (พันเครื่อง)	เครื่องถักผ้า (พันเครื่อง)
2518	1,094	53	17
2528	1,963	79	41
2529	1,954	80	44
2530	2,068	94	50
2531	2,581	103	69
2532	2,740	107	80
2533	2,889	116	91
2534	3,363	124	107
2535	3,595	129	111

ที่มา : สมาคมอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย และกองสิ่งทอ กระทรวงอุตสาหกรรม

ตารางที่ 4
การบริโภคผลิตภัณฑ์สิ่งทอภายในประเทศ

	2531	2532	2533	2534	2535
เสื้อผ้า และเครื่องนุ่งห่ม	680	713	800	979	1,211
ผ้า (ล้านตารางหลา)	2,856	3,283	3,839	4,727	5,170
ผ้าทอ	2,031	2,210	2,608	3,141	3,424
- ฝ้าย	1,076	1,119	1,262	1,614	1,713
- ไยสังเคราะห์	954	1,131	1,346	1,520	1,711
ผ้าถัก	825	1,033	1,231	1,565	1,745
ด้าย (พันตัน)	398	451	516	643	706
- ฝ้าย	221	237	263	339	367
- ไยสังเคราะห์	177	213	253	304	339
เส้นใยประดิษฐ์	481	209	257	326	368

ที่มา : กองสิ่งทอ กระทรวงอุตสาหกรรม

ตารางที่ 5

การนำเข้าสิ่งทอของประเทศไทย ปี 2528-2535

ปี	ฝ้าย	เส้นใยประดิษฐ์	ด้าย	ผ้า
	(พันตัน)	(พันตัน)	(พันตัน)	(พันตารางหลา)
2528	133	23	8	139
2529	193	26	20	214
2530	250	37	47	289
2531	213	31	50	334
2532	260	45	63	418
2533	284	36	84	479
2534	346	82	46	543
2535	414	64	41	565

หมายเหตุ : ไม่รวม Knitted Fabrics

ที่มา : กรมศุลกากร

ตารางที่ 6
ดุลการค้าสิ่งทอของไทย

ปี	ดุลการค้า	มูลค่าการนำเข้า	มูลค่าการส่งออก
2515	-1499	2,174	674
2516	-1539	3,410	1,871
2517	-2367	4,165	1,798
2518	-1408	3,376	1,968
2519	+94	3,926	4,020
2520	-16	4,600	4,616
2521	+2734	4,189	6,923
2522	3,567	5,238	3,805
2523	4,094	5,875	9,969
2524	5,236	7,576	12,812
2525	8,990	5,910	14,900
2526	5,941	8,479	14,420
2527	9,576	9,680	19,259
2528	13,656	10,011	23,667
2529	20,795	14,214	35,009
2530	31,468	18,961	50,429
2531	39,095	22,712	61,806
2532	48,129	29,943	78,072
2533	55,866	33,434	89,300
2534	76,220	36,749	114,969
2535	77,107	41,974	119,081

ที่มา : กรมศุลกากร

ตารางที่ 7

ตลาดส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทย

ปี	ตลาดโควต้า				ตลาดนอกโควต้า				รวม	
	ล้านชิ้น	สัดส่วน (%)	ล้านบาท	สัดส่วน (%)	ล้านชิ้น	สัดส่วน (%)	ล้านบาท	สัดส่วน (%)	ล้านชิ้น	ล้านบาท
2520	37	82	1,381	82	8	18	306	18	45	1,693
2525	73	52	5,382	62	68	48	2,530	38	141	7,912
2530	183	40	20,056	55	279	60	16,396	45	462	36,452
2534	n.a.	-	40,499	47	n.a.	-	46,146	53	-	86,646

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 8

การส่งออกผ้าผืน แยกรายประเทศ ปี พ.ศ. 2531-2535

	2531		2532		2533		2534		2535	
	ปริมาณ (ล้านตารางหลา)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ล้านตารางหลา)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ล้านตารางหลา)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ล้านตารางหลา)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ล้านตารางหลา)	มูลค่า (ล้านบาท)
ตลาดโควต้า	296	3,809	310	3,814	324	4,441	n.a.	4,701	n.a.	5,745
- ประชาคมยุโรป	201	2,461	226	2,602	225	2,947	n.a.	2,860	n.a.	2,996
- สหรัฐอเมริกา	95	1,348	84	1,239	99	1,494	n.a.	1,841	n.a.	2,749
ตลาดนอกโควต้า	318	6,303	379	7,684	411	8,305	n.a.	5,731	n.a.	5,728
- สิงคโปร์	63	788	50	1,022	79	1,396	n.a.	1,492	n.a.	1,627
- สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์	46	837	69	1,282	72	1,391	n.a.	1,992	n.a.	2,017
- ซาอุดีอาระเบีย	34	611	52	909	45	752	n.a.	873	n.a.	841
- อื่นๆ	175	4,067	208	4,471	215	4,766	n.a.	1,374	n.a.	1,243
รวม	614	10,112	689	11,525	735	12,746	n.a.	10,432	n.a.	11,473

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

ตารางที่ 9

การส่งออกด้วย แยกรายประเทศ ปี พ.ศ. 2531-2535

	2531		2532		2533		2534		2535	
	ปริมาณ (เมตริกตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (เมตริกตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (เมตริกตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (เมตริกตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (เมตริกตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
ตลาดโคเวต้า	23,245	2,103	19,450	1,804	26,846	2,476	n.a.	2,135	n.a.	2,226
	-13,869	-1,293	-13,778	-1,270	-19,842	-1,841		-1,408		-1,315
- ประชาคมยุโรป	14,317	1,290	9,901	957	20,215	1,873	n.a.	1,179	n.a.	1,250
	-10,488	-990	-6,688	-671	-14,547	-1,396		-805		-760
- สหรัฐอเมริกา	8,928	813	9,549	847	6,631	603	n.a.	956	n.a.	976
	-3,381	-303	-7,090	-599	-5,295	-445		-603		-555
ตลาดนอกโคเวต้า	18,627	1,620	16,923	1,531	20,509	1,794	n.a.	2,141	n.a.	2,251
	-2,361	-230	-2,494	-257	-2,647	-285		-339		-300
- ฮังการี	3,559	243	3,692	296	6,271	469	n.a.	563	n.a.	517
	-22	-3	-189	-28	-597	-75		-92		-144
- ออสเตรเลีย	7,402	643	6,002	553	4,078	351	n.a.	773	n.a.	629
	-1,485	-134	-887	-79	-562	-50		-94		-62
- สิงคโปร์	454	45	732	80	1,921	171	n.a.	85	n.a.	66
	-189	-19	-367	-46	-280	-29		-15		-1
- อื่นๆ	7,212	689	6,497	602	8,239	803	n.a.	720	n.a.	1,039
	-665	-74	-1,051	-104	-1,208	-131		-138		-93
รวม	41,872	3,723	36,373	3,335	47,355	4,270	n.a.	4,276	n.a.	4,477
	-16,230	-1,523	-16,272	-1,527	-22,489	-2,126		-1,747		-1,615

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

หมายเหตุ : () หมายถึง ด้อยฝ่าย

ตารางที่ 10

การส่งออกเส้นใยประดิษฐ์ แยกรายประเทศ ปี พ.ศ. 2531-2535

	2531		2532		2533		2534		2535	
	ปริมาณ (เมตริกตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (เมตริกตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (เมตริกตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (เมตริกตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (เมตริกตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
สาธารณรัฐประชาชนจีน	2,500	80	15,205	698	13,262	459	n.a.	781	n.a.	841
อินโดนีเซีย	1,771	60	2,827	139	6,419	275	n.a.	207	n.a.	105
ปากีสถาน	1,250	54	4,287	244	4,198	224	n.a.	243	n.a.	186
ฮ่องกง	1,898	58	2,347	103	6,893	203	n.a.	162	n.a.	183
สหรัฐอเมริกา	3	1	154	7	2,232	133	n.a.	60	n.a.	105
สาธารณรัฐเกาหลี	74	*	952	47	1,996	110		67		49
- อื่นๆ	2,991	123	6,060	329	9,197	429	n.a.	558	n.a.	466
รวม	10,487	376	31,832	1,567	44,197	1,833	n.a.	2,078	n.a.	1,935

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

หมายเหตุ : * น้อยกว่า 0.5

ตารางที่ 11

จำนวนโรงงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอ ปี 2530-2535

หน่วย: โรง

	เส้นใยประดิษฐ์	การปั่นด้าย	การทอผ้า	การผลิตเสื้อผ้า	ฟอกย้อม
2530	7	65	694	1,168	199
2531	7	76	778	1,350	220
2532	8	80	915	1,574	235
2533	9	96	1,038	1,796	249
2534	11	115	1,202	2,029	276
2535	13	126	1237	2211	324

ที่มา : กองสิ่งทอ กระทรวงอุตสาหกรรม

ตารางที่ 12

อัตราอากรการนำเข้าของสิ่งทอและเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม

หน่วย: ร้อยละ

	ปี				
	2517	2521	2525	2533	2535
วัตถุดิบสำหรับการผลิต					
เส้นใยประดิษฐ์	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	7
ฝ้าย	n.a.	n.a.	5 ^a	5 ^b	5
เส้นใยประดิษฐ์	20(30) ^c	20(30)	22(15)	30 ^d	30
ด้ายโพลีเอสเตอร์และฝ้าย	20	20	22	30	30
ด้ายฝ้าย	25	25	27	30	30
เคมีฟอกย้อม	60	80	66	60	30
สารเคมี	30	30	30	30	30
ผ้า	60-80	60-80	60-80	60-80	60-80
เสื้อผ้า	60	100	66	60	60-100

ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่าธรรมเนียมพิเศษการนำเข้าคิดเป็นร้อยละของราคาสินค้านำเข้า (CIF)

a = ตัวเลขของปี พ.ศ. 2528

b = ตัวเลขของปี พ.ศ. 2531

c = ตัวเลขของปี พ.ศ. 2518

d = มีการยกเลิกค่าธรรมเนียมพิเศษการนำเข้า

ที่มา : บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรม (2529) และพิกัดอัตราภาษีศุลกากร กรมศุลกากร 2535 และ TITS 1993

ตารางที่ 13

นโยบายสิ่งทอของไทย ปี พ.ศ. 2514-2530

เงื่อนไข	วันที่	มาตรการและผลที่ได้รับ
- ให้การส่งเสริมโรงงานสิ่งทอขนาดใหญ่ ซึ่งมีกำลังการผลิต 234,800 แกน และ 4,950 เครื่อง	1 ก.ย. 2514	- ห้ามโรงงานสิ่งทอขยายกำลังการผลิตเป็นเวลา 2 ปี
- คาดว่ามีกำลังการผลิตสิ่งทอที่มากเกินไป ความต้องการ		- งดให้การส่งเสริมอุตสาหกรรมสิ่งทอ
		- จัดให้มีการช่วยเหลือการส่งออกและคืน ภาษีการซื้อปัจจัยการผลิต
		- ลดค่าไฟฟ้าให้โรงงานสิ่งทอ
- มีการส่งออกสิ่งทอเพิ่มมากขึ้น	8 มี.ค. 2516	- เริ่มให้การส่งเสริมใหม่เฉพาะที่ทำการผลิตเพื่อส่งออก
		- อนุญาตให้ตั้งหรือขยายกำลังการผลิต เฉพาะการผลิตเพื่อส่งออก
		- อนุญาตให้โรงงานที่ตั้งอยู่ขยายกำลังการผลิต ได้ 50% ของกำลังผลิตเดิม
- การส่งออกสิ่งทอยังคงเพิ่มขึ้น (2517-2521)	4 ก.ย. 2517	- อนุญาตให้ตั้งโรงงานสิ่งทอใหม่ หรือ ขยายการผลิตเฉพาะโรงงานที่ได้รับการ ส่งเสริมการส่งออก
- คาดว่ามีกำลังการผลิตเกินขนาด แต่ การส่งออกก็ยังคงเพิ่มขึ้น	10 มี.ค. 2521	- ห้ามการจัดตั้งโรงงานใหม่หรือขยายกำลังการผลิตเส้นใยประดิษฐ์ การปั่นด้าย การทอผ้า การพิมพ์ การย้อมและการผลิต เสื้อผ้า ยกเว้นโรงงานที่ได้รับสิทธิประโยชน์จาก BOI ก่อนวันที่ 10 มี.ค. 2521

ตารางที่ 13 (ต่อ)

เงื่อนไข	วันที่	มาตรการและผลที่ได้รับ
	24 ส.ค. 2522	- อนุญาตให้ตั้งโรงงานผลิตเสื้อผ้าที่มีกำลังผลิตไม่เกิน 30 เครื่องเย็บได้ แต่ต้องเป็น การผลิตเพื่อการส่งออกไปตลาดนอกโควต้า (non-quota market) เท่านั้น
	15 ก.ย. 2523	- สิ้นสุดการห้ามลงทุนในอุตสาหกรรมเสื้อ ผ้าเครื่องนุ่งห่ม
- การขยายตัวในการส่งออกอยู่ในเกณฑ์สูง แต่ความต้องการภายในประเทศ ลดลง	28 ม.ค. 2524	- รับขึ้นทะเบียนตามกฎหมายแก่โรงงานที่ ตั้งขึ้นในช่วงที่มีการห้ามตั้ง
	18 ส.ค. 2524	- โรงงานสามารถขออนุญาตลงทุนในการ ผลิตเส้นใยประดิษฐ์ แต่ต้องม้ดจําเงิน 1 ล้านบาทต่อกระทรวงอุตสาหกรรม
- การส่งออกยังคงขยายตัว	21 พ.ย. 2527	- อนุญาตให้ตั้งโรงงานหรือขยายโรงงานในอุตสาหกรรมการปั่นด้าย และการทอผ้า เพื่อการส่งออก
- การส่งออกยังคงขยายตัวขึ้น	20 เม.ย. 2530	- โรงงานสิ่งทอสามารถขอรับสิทธิประโยชน์จาก BOI ได้ทั้งที่ผลิตเพื่อ การส่งออก และ ขายในประเทศ
- การส่งออกด้ายขยายตัวอย่างมาก และ เกิดภาวะด้ายขาดแคลน	3 มิ.ย. 2530	รับขึ้นทะเบียนตามกฎหมายแก่โรงงานที่ตั้งขึ้นในช่วงที่มีการห้ามตั้ง - อนุญาตให้ตั้งหรือขยายกำลังผลิตแก่ โรงงานสิ่งทอทุกชนิด

ที่มา : กระทรวงอุตสาหกรรม

ตารางที่ 14 การนำเข้าเครื่องจักรสิ่งทอ ปี พ.ศ. 2518-2535

ปี	จำนวนเครื่อง		
	เครื่องปั่นด้าย	เครื่องทอ	เครื่องถัก
2518	1,305	2,664	6,235
2519	246	2,181	7,910
2520	88	1,124	991
2521	4,696	1,791	1,314
2522	324	3,550	2,812
2523	642	4,347	4,024
2524	1,745	2,836	1,966
2525	1,015	1,854	1,735
2526	906	4,991	2,817
2527	506	2,704	4,375
2528	118	646	6,325
2529	124	694	3,812
2530	1,491	14,934	6,595
2531	1,154	12,245	4,636
2532	1,314	8,299	8,477
2533	1,251	8,813	12,018
2534	763	8,095	20,776
2535	516	17,094	7,257

หมายเหตุ : เครื่องปั่นด้าย จัดอยู่ในรหัส 8445.200-005
เครื่องทอ จัดอยู่ในรหัสหมวด 8446
เครื่องถัก จัดอยู่ในรหัสหมวด 8447

ที่มา : สถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย กรมศุลกากร

ตารางที่ 15

การนำเข้าเครื่องจักรทอผ้าของไทย ปี พ.ศ. 2531-2533

ปี	แบบ Power Loom		แบบ Shuttleless	
	จำนวน (เครื่อง)	มูลค่า (ล้านบาท)	จำนวน (เครื่อง)	มูลค่า (ล้านบาท)
2531	8,949	410	1,987	729
2532	4,728	240	2,094	799
2533	4,216	365	2,978	1,269

ที่มา : สถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย กรมศุลกากร

ตารางที่ 16

มูลค่าการส่งออกเส้นใยสังเคราะห์ของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2529

(SITC CODE : 26)

(หน่วย : พันเหรียญสหรัฐฯ)

ประเทศส่งออก	ประเทศนำเข้า						รวมอาเซียน	นอกอาเซียน	ตลาดโลก
	บรูไน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย			
บรูไน	+	0	0	0	0	0	0	0	0
อินโดนีเซีย	0	+	0	0	45	0	45	1,459	1,504
มาเลเซีย	0	3,703	+	104	290	3,063	7,160	17,896	25,056
ฟิลิปปินส์	0	0	0	+	0	13	13	182	195
สิงคโปร์	0	0	2,537	0	+	48	2,585	724	3,309
ไทย	0	141	200	571	0	+	912	1,478	2,390
รวม	0	3,844	2,737	675	335	3,124	10,715	21,739	32,454

ที่มา : United Nations

หมายเหตุ : SITC 26 ประกอบด้วย รายพิภคศุลกากรประเภท HS ดังนี้

- 1) 550310 หมายถึง staple fibres of nylon or other polyamides, not carded or combed
- 2) 550320 หมายถึง staple fibres of polyesters, not carded or combed
- 3) 550330 หมายถึง staple fibres of acrylic or modacrylic, not carded or combed
- 4) 550340 หมายถึง staple fibre of polypropylene, not carded or combed
- 5) 550390 หมายถึง synthetic staple fibres, not carded or combed, nes
- 6) 550110 หมายถึง filament tow of nylon or other polyamides
- 7) 550120 หมายถึง filament tow of polyesters
- 8) 550130 หมายถึง filament tow of acrylic or modacrylic
- 9) 550190 หมายถึง synthetic filament tow, nes
- 10) 550610 หมายถึง staple fibres of nylon or other polyamides, carded or combed
- 11) 550620 หมายถึง staple fibres of polyesters, carded or combed
- 12) 550630 หมายถึง staple fibres of acrylic or modacrylic, carded or combed
- 13) 550690 หมายถึง synthetic staple fibres, carded or combed, nes
- 14) 550410 หมายถึง staple fibres of viscose, not carded or combed
- 15) 550490 หมายถึง artificial staple fibres, o/t viscose, not carded or combed
- 16) 550200 หมายถึง artificial filament tow
- 17) 550700 หมายถึง artificial staple fibres, carded or combed
- 18) 550510 หมายถึง waste of synthetic fibres
- 19) 550520 หมายถึง waste of artificial fibres

ตารางที่ 17

มูลค่าการส่งออกเส้นใยสังเคราะห์ของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2531

(SITC CODE : 26)

(หน่วย : พันเหรียญสหรัฐ)

ประเทศส่งออก	ประเทศนำเข้า						รวมอาเซียน	นอกอาเซียน	ตลาดโลก
	บรูไน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย			
บรูไน	+	0	0	0	0	0	0	0	0
อินโดนีเซีย	0	+	418	99	1,235	987	2,739	13,722	16,461
มาเลเซีย	0	6,747	+	300	631	1,081	8,759	21,026	29,785
ฟิลิปปินส์	0	0	0	+	0	99	99	2,063	2,162
สิงคโปร์	0	0	2,481	0	+	152	2,633	2,290	4,923
ไทย	0	2,361	2,350	527	66	+	5,304	9,538	14,842
รวม	0	9,108	5,249	926	1,932	2,319	19,534	48,639	68,173

ที่มา : United Nations

หมายเหตุ : SITC 26 ประกอบด้วย รายพิพัตศุลกากรประเภท HS ดังนี้

- 1) 550310 หมายถึง staple fibres of nylon or other polyamides, not carded or combed
- 2) 550320 หมายถึง staple fibres of polyesters, not carded or combed
- 3) 550330 หมายถึง staple fibres of acrylic or modacrylic, not carded or combed
- 4) 550340 หมายถึง staple fibre of polypropylene, not carded or combed
- 5) 550390 หมายถึง synthetic staple fibres, not carded or combed, nes
- 6) 550110 หมายถึง filament tow of nylon or other polyamides
- 7) 550120 หมายถึง filament tow of polyesters
- 8) 550130 หมายถึง filament tow of acrylic or modacrylic
- 9) 550190 หมายถึง synthetic filament tow, nes
- 10) 550610 หมายถึง staple fibres of nylon or other polyamides, carded or combed
- 11) 550620 หมายถึง staple fibres of polyesters, carded or combed
- 12) 550630 หมายถึง staple fibres of acrylic or modacrylic, carded or combed
- 13) 550690 หมายถึง synthetic staple fibres, carded or combed, nes
- 14) 550410 หมายถึง staple fibres of viscose, not carded or combed
- 15) 550490 หมายถึง artificial staple fibres, o/t viscose, not carded or combed
- 16) 550200 หมายถึง artificial filament tow
- 17) 550700 หมายถึง artificial staple fibres, carded or combed
- 18) 550510 หมายถึง waste of synthetic fibres
- 19) 550520 หมายถึง waste of artificial fibres

ตารางที่ 18

มูลค่าการส่งออกเส้นใยสังเคราะห์ของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2534

(SITC CODE : 26)

(หน่วย : พันเหรียญสหรัฐฯ)

ประเทศส่งออก	ประเทศนำเข้า						รวมอาเซียน	นอกอาเซียน	ตลาดโลก
	บรูไน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย			
บรูไน	+	0	0	0	0	0	0	0	0
อินโดนีเซีย	0	+	0	1,690	586	590	2,866	21,155	24,021
มาเลเซีย	0	11,226	+	1,539	2,475	1,888	17,128	12,687	29,815
ฟิลิปปินส์	0	0	0	+	1	0	1	260	261
สิงคโปร์	0	0	4,564	0	+	25	4,589	4,939	9,528
ไทย	0	8,098	2,057	4,483	24	+	14,662	70,751	85,413
รวม	0	19,324	6,621	7,712	3,086	2,503	39,246	109,792	149,038

ที่มา : United Nations

หมายเหตุ : SITC 26 ประกอบด้วย รายการที่จัดศุลกากรประเภท HS ดังนี้

- 1) 550310 หมายถึง staple fibres of nylon or other polyamides, not carded or combed
- 2) 550320 หมายถึง staple fibres of polyesters, not carded or combed
- 3) 550330 หมายถึง staple fibres of acrylic or modacrylic, not carded or combed
- 4) 550340 หมายถึง staple fibre of polypropylene, not carded or combed
- 5) 550390 หมายถึง synthetic staple fibres, not carded or combed, nes
- 6) 550110 หมายถึง filament tow of nylon or other polyamides
- 7) 550120 หมายถึง filament tow of polyesters
- 8) 550130 หมายถึง filament tow of acrylic or modacrylic
- 9) 550190 หมายถึง synthetic filament tow, nes
- 10) 550610 หมายถึง staple fibres of nylon or other polyamides, carded or combed
- 11) 550620 หมายถึง staple fibres of polyesters, carded or combed
- 12) 550630 หมายถึง staple fibres of acrylic or modacrylic, carded or combed
- 13) 550690 หมายถึง synthetic staple fibres, carded or combed, nes
- 14) 550410 หมายถึง staple fibres of viscose, not carded or combed
- 15) 550490 หมายถึง artificial staple fibres, o/t viscose, not carded or combed
- 16) 550200 หมายถึง artificial filament tow
- 17) 550700 หมายถึง artificial staple fibres, carded or combed
- 18) 550510 หมายถึง waste of synthetic fibres
- 19) 550520 หมายถึง waste of artificial fibres

ตารางที่ 19

มูลค่าการส่งออก อุตสาหกรรมสิ่งทอของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2529

(SITC CODE . ๐5)

(หน่วย : พันเหรียญสหรัฐฯ)

ประเทศส่งออก	ประเทศนำเข้า						รวมอาเซียน	นอกอาเซียน	ตลาดโลก
	บรูไน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย			
บรูไน	+	0	0	0	0	0	0	0	0
อินโดนีเซีย	0	+	6,323	5,668	50,219	25,914	88,124	218,679	306,803
มาเลเซีย	93	1,339	+	16,714	22,301	3,570	44,017	161,030	205,047
ฟิลิปปินส์	60	221	490	+	940	250	1,961	42,235	44,196
สิงคโปร์	6,717	0	139,313	13,202	+	9,317	168,549	258,229	426,778
ไทย	374	3,605	10,335	3,768	38,518	+	56,600	458,845	515,445
รวม	7,244	5,165	156,461	39,352	111,978	39,051	359,251	1,139,018	1,498,269

ที่มา : United Nations

ตารางที่ 20

สัดส่วนมูลค่าการส่งออก สิ่งทอของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2529

(SITC CODE : 65)

(หน่วย : %)

ประเทศส่งออก	ประเทศนำเข้า						รวมอาเซียน	นอกอาเซียน	ตลาดโลก
	บรูไน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย			
บรูไน	+	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
อินโดนีเซีย	0.00	+	2.06	1.85	16.37	8.45	28.72	71.28	100.00
มาเลเซีย	0.05	0.65	+	8.15	10.88	1.74	21.47	78.53	100.00
ฟิลิปปินส์	0.14	0.50	1.11	+	2.13	0.57	4.44	95.56	100.00
สิงคโปร์	1.57	0.00	32.64	3.09	+	2.18	39.49	60.51	100.00
ไทย	0.07	0.70	2.01	0.73	7.47	+	10.98	89.02	100.00

ที่มา : United Nations

ตารางที่ 21

มูลค่าการส่งออก สิ่งทอของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2531

(SITC CODE : 65)

(หน่วย : พันเหรียญสหรัฐฯ)

ประเทศส่งออก	ประเทศนำเข้า						รวมอาเซียน	นอกอาเซียน	ตลาดโลก
	บรูไน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย			
บรูไน	+	0	0	0	0	0	0	0	0
อินโดนีเซีย	0	+	12,187	10,447	97,642	20,004	140,280	540,102	680,382
มาเลเซีย	183	892	+	15,501	43,758	6,396	66,730	231,340	298,070
ฟิลิปปินส์	0	154	1,053	+	1,890	589	3,686	67,417	71,103
สิงคโปร์	11,240	0	233,723	40,638	+	21,718	307,319	382,076	689,395
ไทย	477	2,389	17,966	6,217	64,681	+	91,730	665,803	757,533
รวม	11,900	3,435	264,929	72,803	207,971	48,707	609,745	1,886,738	2,496,483

ที่มา : United Nations

ตารางที่ 22

สัดส่วนมูลค่าการส่งออก อุตสาหกรรมสิ่งทอของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2531

(SITC CODE : 65)

(หน่วย : %)

ประเทศส่งออก	ประเทศนำเข้า						รวมอาเซียน	นอกอาเซียน	ตลาดโลก
	บรูไน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย			
บรูไน	+	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
อินโดนีเซีย	0.00	+	1.79	1.54	14.35	2.94	20.62	79.38	100.00
มาเลเซีย	0.06	0.30	+	5.20	14.68	2.15	22.39	77.61	100.00
ฟิลิปปินส์	0.00	0.22	1.48	+	2.66	0.83	5.18	94.82	100.00
สิงคโปร์	1.63	0.00	33.90	5.89	+	3.15	44.58	55.42	100.00
ไทย	0.06	0.32	2.37	0.82	8.54	+	12.11	87.89	100.00

ที่มา : United Nations

ตารางที่ 23

มูลค่าการส่งออก สิ่งทอของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2534

(SITC CODE : 65)

(หน่วย : พันเหรียญสหรัฐฯ)

ประเทศส่งออก	ประเทศนำเข้า						รวมอาเซียน	นอกอาเซียน	ตลาดโลก
	บรูไน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย			
บรูไน	+	0	0	0	0	0	0	0	0
อินโดนีเซีย	0	+	41,386	15,658	534,560	23,852	615,456	1,176,615	1,792,071
มาเลเซีย	1,706	4,100	+	20,358	92,410	5,892	124,466	364,367	488,833
ฟิลิปปินส์	25	615	1,993	+	3,187	1,473	7,293	125,992	133,285
สิงคโปร์	25,839	0	437,006	9,038	+	29,167	501,050	588,931	1,089,981
ไทย	1,102	3,676	19,344	6,321	78,319	+	108,762	1,028,989	1,137,751
รวม	28,672	8,391	499,729	51,375	708,476	60,384	1,357,027	3,284,894	4,641,921

ที่มา : United Nations

ตารางที่ 24

สัดส่วนมูลค่าการส่งออก สิ่งทอของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2534

(SITC CODE : 65)

(หน่วย : %)

ประเทศส่งออก	ประเทศนำเข้า						รวมอาเซียน	นอกอาเซียน	ตลาดโลก
	บรูไน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย			
บรูไน	+	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
อินโดนีเซีย	0.00	+	2.31	0.87	29.83	1.33	34.34	65.66	100.00
มาเลเซีย	0.35	0.84	+	4.16	18.90	1.21	25.46	74.54	100.00
ฟิลิปปินส์	0.02	0.46	1.50	+	2.39	1.11	5.47	94.53	100.00
สิงคโปร์	2.37	0.00	40.09	0.83	+	2.68	45.97	54.03	100.00
ไทย	0.10	0.32	1.70	0.56	6.88	+	9.56	90.44	100.00

ที่มา : United Nations

ตารางที่ 25

มูลค่าการส่งออก เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2529

(SITC CODE : 84)

(หน่วย : พันเหรียญสหรัฐ)

ประเทศส่งออก	ประเทศนำเข้า						รวมอาเซียน	นอกอาเซียน	ตลาดโลก
	บรูไน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย			
บรูไน	+	0	0	0	0	0	0	0	0
อินโดนีเซีย	0	+	6,832	2,401	56,054	10,671	75,958	445,969	521,927
มาเลเซีย	146	124	+	924	10,507	317	12,018	397,533	409,551
ฟิลิปปินส์	13	0	10	+	1,026	0	1,049	289,436	290,485
สิงคโปร์	5,834	0	13,423	987	+	744	20,988	653,897	674,885
ไทย	2,866	14	3,909	157	30,673	+	37,619	786,868	824,487
รวม	8,859	138	24,174	4,469	98,260	11,732	147,632	2,573,703	2,721,335

ที่มา : United Nations

ตารางที่ 26

สัดส่วนมูลค่าการส่งออก เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2529

(SITC CODE : 84)

(หน่วย : %)

ประเทศส่งออก	ประเทศนำเข้า						รวมอาเซียน	นอกอาเซียน	ตลาดโลก
	บรูไน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย			
บรูไน	+	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
อินโดนีเซีย	0.00	+	1.31	0.46	10.74	2.04	14.55	85.45	100.00
มาเลเซีย	0.04	0.03	+	0.23	2.57	0.08	2.93	97.07	100.00
ฟิลิปปินส์	เล็กน้อย	0.00	เล็กน้อย	+	0.35	0.00	0.36	99.64	100.00
สิงคโปร์	0.86	0.00	1.99	0.15	+	0.11	3.11	96.89	100.00
ไทย	0.35	เล็กน้อย	0.47	0.02	3.72	+	4.56	95.44	100.00

ที่มา : United Nations

ตารางที่ 27

มูลค่าการส่งออก เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2531

(SITC CODE : 84)

(หน่วย : พันเหรียญสหรัฐฯ)

ประเทศส่งออก	ประเทศนำเข้า						รวมอาเซียน	นอกอาเซียน	ตลาดโลก
	บรูไน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย			
บรูไน	+	0	0	0	0	0	0	0	0
อินโดนีเซีย	0	+	1,535	5	32,777	39	34,356	762,314	796,670
มาเลเซีย	530	1	+	1,696	24,389	1,267	27,883	803,497	831,380
ฟิลิปปินส์	21	69	144	+	646	14	894	439,672	440,566
สิงคโปร์	4,954	0	0	17,973	+	2,156	25,083	1,213,643	1,238,726
ไทย	5,931	521	9,198	3,762	83,421	+	102,833	1,830,612	1,933,445
รวม	11,436	591	10,877	23,436	141,233	3,476	191,049	5,049,738	5,240,787

ที่มา : United Nations

ตารางที่ 28

สัดส่วนมูลค่าการส่งออก เครื่องนุ่งห่มของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2531

(SITC CODE : 84)

(หน่วย : %)

ประเทศส่งออก	ประเทศนำเข้า						รวมอาเซียน	นอกอาเซียน	ตลาดโลก
	บรูไน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย			
บรูไน	+	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
อินโดนีเซีย	0.00	+	0.19	เล็กน้อย	4.11	เล็กน้อย	4.31	95.69	100.00
มาเลเซีย	0.06	เล็กน้อย	+	0.20	2.93	0.15	3.35	96.65	100.00
ฟิลิปปินส์	เล็กน้อย	0.02	0.03	+	0.15	เล็กน้อย	0.20	99.80	100.00
สิงคโปร์	0.40	0.00	0.00	1.45	+	0.17	2.02	97.98	100.00
ไทย	0.31	0.03	0.48	0.19	4.31	+	5.32	94.68	100.00

ที่มา : United Nations

ตารางที่ 29

มูลค่าการส่งออก เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2534

(SITC CODE : 84)

(หน่วย : พันเหรียญสหรัฐ)

ประเทศส่งออก	ประเทศนำเข้า						รวมอาเซียน	นอกอาเซียน	ตลาดโลก
	บรูไน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย			
บรูไน	+	0	0	0	0	0	0	0	0
อินโดนีเซีย	0	+	11,556	2,455	184,346	55	198,412	2,107,781	2,306,193
มาเลเซีย	1,903	524	+	2,310	114,007	4,271	123,015	1,410,234	1,533,249
ฟิลิปปินส์	185	248	118	+	16,195	2,160	18,906	1,859,820	1,878,726
สิงคโปร์	6,604	0	35,688	370	+	1,285	43,947	1,697,255	1,741,202
ไทย	5,394	83	8,357	5,540	81,964	+	101,338	3,586,225	3,687,563
รวม	14,086	855	55,719	10,675	396,512	7,771	485,618	10,661,315	11,146,933

ที่มา : United Nations

ตารางที่ 30

สัดส่วนมูลค่าการส่งออก เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มของประเทศในกลุ่มอาเซียน ปี 2534

(SITC CODE : 84)

(หน่วย : %)

ประเทศส่งออก	ประเทศนำเข้า						รวมอาเซียน	นอกอาเซียน	ตลาดโลก
	บรูไน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย			
บรูไน	+	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
อินโดนีเซีย	0.00	+	0.50	0.11	7.99	เล็กน้อย	8.60	91.40	100.00
มาเลเซีย	0.12	0.03	+	0.15	7.44	0.28	8.02	91.98	100.00
ฟิลิปปินส์	0.01	0.01	0.01	+	0.86	0.11	1.01	98.99	100.00
สิงคโปร์	0.38	0.00	2.05	0.02	+	0.07	2.52	97.48	100.00
ไทย	0.15	เล็กน้อย	0.23	0.15	2.22	+	2.75	97.25	100.00

ที่มา : United Nations

ตารางที่ 31

อัตราภาษีนำเข้าวัตถุดิบและสิ่งทอของประเทศไทยและประเทศคู่แข่งที่สำคัญ

	ไทย	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย
วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเส้นใยประดิษฐ์	7	0	2
ฝ้าย	5	5	0
เส้นใยประดิษฐ์	30	10	10
ด้าย	30	50	30
ผ้าผืน	60	50	30
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	60	50	20

ที่มา : UNIDO 1991

ตารางที่ 32

ดัชนีแสดงความสามารถในการแข่งขันของไทยเมื่อเทียบกับประเทศอินโดนีเซียและมาเลเซีย

	ไทย	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย
<u>ค่าจ้างแรงงานและผลผลิตต่อแรงงาน</u>			
(1) <u>สิ่งทอ</u>			
ค่าจ้างแรงงาน	100	32	109
ผลผลิตต่อแรงงาน	100	30	74
(2) <u>เสื้อผ้า, เครื่องนุ่งห่ม</u>			
ค่าจ้างแรงงาน	100	32	109
ผลผลิตต่อแรงงาน	100	30	52

ที่มา : Warner Index (1991)

UNIDO (1991)

ตารางที่ 33
อัตราอากรขาเข้าอุตสาหกรรมสิ่งทอในกลุ่มประเทศอาเซียน

พิกัดอัตราศุลกากร	ไทย	ฟิลิปปินส์*	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	สิงคโปร์	บรูไน
50.04						
ด้ายไหม(นอกจากด้ายที่ปั่นจากเศษไหม)ไม่ได้ขายปลีก	10	30	10	2	0	0
50.06						
ด้ายไหมและด้ายที่ปั่นจากเศษไหม และขายปลีก	30,10	30	15	2	0	0
50.07						
ผ้าทอ	60,30	26	10,30	12,13	0	10
52.04						
ด้ายเย็บทำด้วยฝ้าย						
- ไม่ได้ขายปลีก	30	19.5	15	n.a.	0	0
- เพื่อขายปลีก	30	30	20	n.a.	0	0
52.05/06						
ด้ายฝ้าย(นอกจากด้ายเย็บไม่ได้จัดทำขึ้นเพื่อขายปลีก)						
- ด้ายฝ้ายที่ไม่ได้หวี	30	19.5,30	15	10	0	0
- ด้ายฝ้ายที่หวีแล้ว	30	19.5	15	10	0	0
52.07						
ด้ายฝ้าย(นอกจากด้ายเย็บจัดทำขึ้นเพื่อขายปลีก)	30	19.5	20	n.a.	0	0
52.08/09						
ผ้าทอทำด้วยฝ้ายที่มีฝ้ายตั้งแต่ร้อยละ 85 ขึ้นไป โดยน้ำหนัก						
- ไม่ได้ฟอก	60	26	25	20	0	10
- ฟอกแล้วหรือพิมพ์	45	26	30	20	0	10
- ย้อมสีหรือทอด้วยด้ายสี	60	26	30	20	0	10
52.10/11						
ผ้าทอทำด้วยฝ้ายน้อยกว่าร้อยละ 85 ขึ้นไป โดยน้ำหนัก						
- ไม่ได้ฟอก						
- ทอลายขัด	60	26	25	n.a.	0	10
- ผ้าอื่นๆ	45	26	25	n.a.	0	10
- ฟอกแล้วหรือพิมพ์หรือย้อมสีหรือทอด้วยด้ายสีต่างๆ						
- ทอลายขัด	60	26	30	n.a.	0	10
- ผ้าอื่นๆ	45	26	30	n.a.	0	10

พิกัดอัตราศุลกากร	ไทย	ฟิลิปปินส์*	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	สิงคโปร์	บรูไน
54.01 ด้ายเย็บทำด้วยใยยาวประดิษฐ์	30	30, 19.5	5, 15, 20	0, 1, 1.2, 2	0	0
54.02 ด้ายใยยาวสังเคราะห์หนักกว่าด้ายเย็บ และไม่ได้ขายปลีกรวมถึงใยยาวเดี่ยว สังเคราะห์ขนาดเล็กกว่า 67 เดซิเทกซ์	15, 22.5, 30	30	5, 10, 15 5(E), 10(E)	0	0	0
54.03 ด้ายใยยาวเทียมหนักกว่าด้ายเย็บและ ไม่ได้ขายปลีกรวมถึงใยยาวเดี่ยว เทียมขนาดเล็กกว่า 67 เดซิเทกซ์	22.5	30, 30(F)	1, 5	0, 1, 2	0	0
54.04 ด้ายใยยาวเดี่ยวสังเคราะห์ที่มีขนาด ตั้งแต่ 67 เดซิเทกซ์	5, 15	6.5(F), 30(F) 10, 30	5, 10	n.a.	0	0
54.05 ด้ายใยยาวเดี่ยวเทียมที่มีขนาดตั้งแต่ 67 เดซิเทกซ์ขึ้นไป	30	30	5, 10	n.a.	0	0
54.06 ด้ายใยยาวประดิษฐ์หนักกว่าด้ายเย็บ จัดทำเพื่อขายปลีก	30	19.5, 30	20	n.a.	0	0
54.07 ผ้าทอทำด้วยด้ายใยยาวสังเคราะห์	15, 18.75, 20 22.5, 45	10, 40 26	25, 30	11.142, 14 20	0	10
54.08 ผ้าทอทำด้วยด้ายใยยาวเทียม	15, 20, 22.5, 25, 60	26, 40	25, 30	14, 20	0	0

พิกัดอัตราศุลกากร	ไทย	ฟิลิปปินส์*	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	สิงคโปร์	บรูไน
55.01 กลุ่มใยยาวสังเคราะห์	22.5	7.5, 15, 20	0, 5, 10	1, 2, 5	0	0
55.02 กลุ่มใยยาวเทียม	22.5, 30	7.5	10	2	0	0
55.03 เส้นใยสั้นสังเคราะห์ที่ไม่ได้สาง หรือผ่านกรรมวิธีอย่างอื่นสำหรับ การปั่นด้าย	15, 22.5, 30	15, 20 2.25(F), 3(F)	0, 5, 10	0, 5	0	0
55.04 เส้นใยสั้นเทียมไม่ได้สางหรือ ผ่านกรรมวิธีอย่างอื่นสำหรับ การปั่นด้าย	15	2.25(F)	10	n.a.	0	0
55.05 เศษของเส้นใยประดิษฐ์	22.5	2.25(F)	5	2	0	0
55.06 เส้นใยสั้นสังเคราะห์ที่สาง หวี หรือผ่านกรรมวิธีอย่างอื่น สำหรับการปั่นด้าย	12.5, 15, 25 30	15, 20, 3(F)	0, 5, 10	1.996, 2, 5	0	0
55.07 เส้นใยสั้นเทียมที่สาง หวี หรือผ่านกรรมวิธีอย่างอื่น สำหรับการปั่นด้าย	12.5, 15, 25	3(F)	10	2	0	0
55.08 ด้ายเย็บทำด้วยเส้นใยสั้นประดิษฐ์	25, 40	6.25	15, 20	20	0	0
55.09 ด้าย(นอกจากด้ายเย็บ)ทำด้วย เส้นใยสั้นสังเคราะห์ที่ไม่ได้ขายปลีก	12.5, 20	6.25, 25	15	5, 5.5, 7, 10	0	0
55.10 ด้าย(นอกจากด้ายเย็บ)ทำด้วย เส้นใยสั้นเทียมไม่ได้ขายปลีก	12.5, 18.75, 20, 25, 30, 40	6.25, 25	15	n.a.	0	0
55.11 ด้าย(นอกจากด้ายเย็บ)ทำด้วย เส้นใยสั้นประดิษฐ์เพื่อขายปลีก	20, 30	25	20	7	0	0

พิกัดอัตราศุลกากร	ไทย	ฟิลิปปินส์*	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	สิงคโปร์	บรูไน
55.12 ผ้าทอทำด้วยเส้นใยสังเคราะห์ มีเส้นใยตั้งแต่ 85%โดยน.น.	15, 20, 60	26, 30	30	0	0	10
55.13 ผ้าทอทำด้วยเส้นใยสังเคราะห์ มีเส้นใยน้อยกว่า 85%โดยน.น. ผสมฝ้ายล้วนหรือเป็นส่วนใหญ่ และหนักไม่เกิน170กรัมต่อต.ร.ม.	15, 20, 45	26, 30, 40	30	n.a	0	10
55.14 ผ้าทอทำด้วยเส้นใยสังเคราะห์ มีเส้นใยน้อยกว่า85%โดยน.น. ผสมฝ้ายล้วนหรือเป็นส่วนใหญ่ และหนักเกิน170กรัมต่อต.ร.ม.	15, 20, 45, 60	26, 30, 40	30	n.a	0	10
55.15 ผ้าทออื่นๆทำด้วย เส้นใยสังเคราะห์	15, 20, 45	26, 30, 40	30	n.a	0	10
55.16 ผ้าทอทำด้วยเส้นใยเส้นเทียม	15, 20, 45, 60	26	30	n.a	0	10

พิกัดอัตราศุลกากร	ไทย	ฟิลิปปินส์*	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	สิงคโปร์	บรูไน
60.01 ผ้าที่มีขนแบบโพลีรวมทั้งผ้ามีขน แบบ"ลองโพลี"และผ้าแบบผ้าขน หนูที่ถักแบบนิตหรือแบบโครเชต์	45	26, 40	25, 30	10, 13, 14	0	10
60.02 ผ้าอื่นๆ ถักแบบนิต หรือ แบบโครเชต์	15, 18.75, 20 45	26, 40 10(F)	25, 30	13, 14	0	10

ที่มา : ASEAN SECRETARIAT

หมายเหตุ : ประเทศในกลุ่มอาเซียนส่วนใหญ่จะอยู่ในFast track ยกเว้นประเทศฟิลิปปินส์ อยู่ในNormal Track
และมีสินค้าบางตัวอยู่ในFAST TRACK (F)

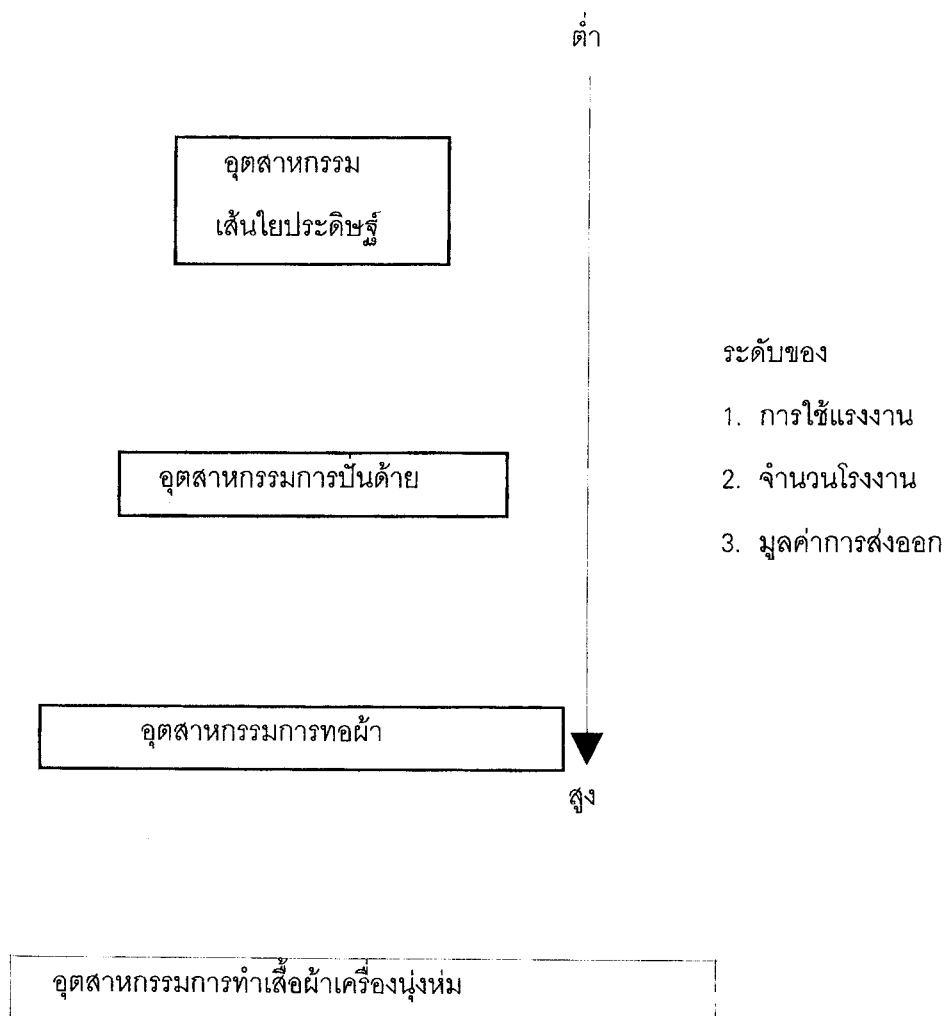
ตารางที่ 34

Hurdle Rate of Return และ Effective Protection ของสิ่งทอไทย

เปอร์เซ็นต์การส่งออก	Effective Protection	Hurdle rate of return
0	31	2.2
50	18	4
100	0	4.2

ที่มา : การคำนวณ

รูปที่ 1 ลักษณะของอุตสาหกรรมสิ่งทอไทย

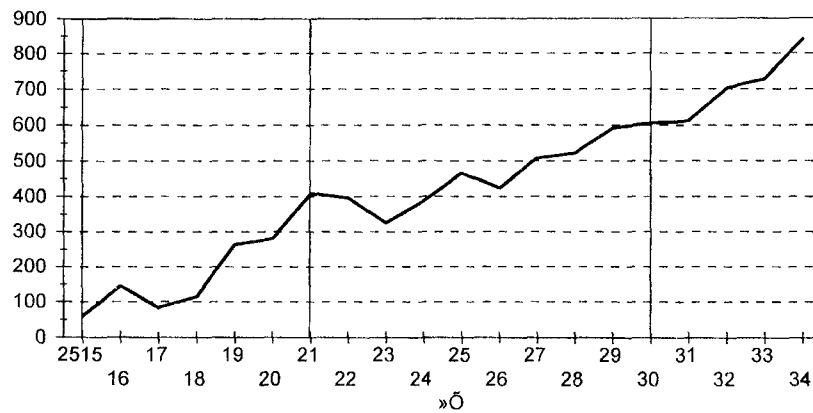

ที่มา : ศุภิช (2534)

รูปที่ 2 ปริมาณการส่งออกผ้าทอ ปี พ.ศ. 2515-2534

(1,000 ตารางหลา)

(1,000 ตารางหลา)

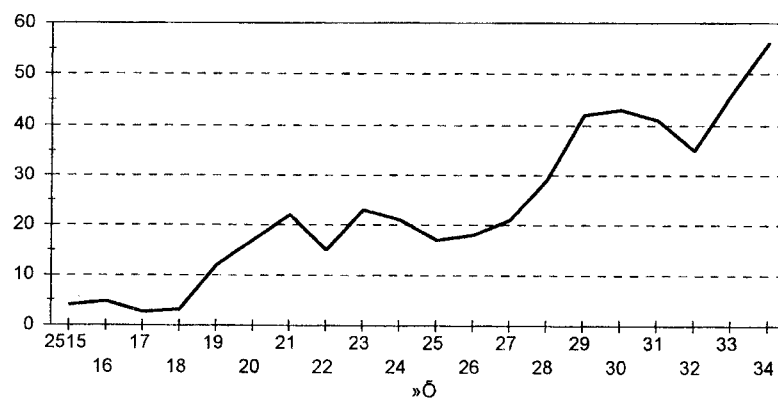

ปี

รูปที่ 3 ปริมาณการส่งออกค้า ปี พ.ศ. 2515-2534

(1,000 ตัน)

(1,000 ล้านบาท)

ปี

บรรณานุกรม

คงกฤษ หิริญาณกิจ. 2529. 'ภาวะการค้ากับการพัฒนาอุตสาหกรรมของไทย' วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ.

Ajanant, Juanjai and Speafico, L. 1984. "Industrial Restructuring in Textile Industries." An Interim Report
UNDP/UNIDO-NESDB Industrial Restructuring Project, Industrial Management Co. Ltd.,
Bangkok.

Assakun, Pongsak. 1990. "The Thai Textile Industry and Security." Unpublished Dissertation for the National
Defence Academy of Thailand, Bangkok.

Donor , R.F. and Ramsey A. 1991. *Industrial Reform*, mimeo.

Hill, Hal. 1992. "Indonesia's Textile and Garment Industries: Development from an Asian Perspective." ISEAS
Occasional Paper No. 87, Singapore.

JICA. 1989. "A Study on Industrial Sector Development in the Kingdom of Thailand." Bangkok.

Katano, H. 1981. "Japan Enterprise in ASEAN Countries." Research Institute for Economics and Business
Administration, Kobe University.

Koomsup, Praipol. 1973. "Trade Protection and Industrialization in Thailand: A Case Study of the Textile
Industry."
Unpublished M.A. Thesis, Thammasat University, Bangkok.

Olsen, R. P., 1978. *The Textile Industry: An Industry Approach to Operation Management*. Lexington Books,
Lexington, Massachusetts and Toronto.

Olson, M. 1965. *The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups*. Harvard University
Press, Cambridge, Massachusetts.

- Osatanon, Oranuj. (1986). "Textile Exports." Unpublished Dissertation for the National Defense Academy of Thailand, Bangkok.
- Park, Y.I. and Anderson. 1991. "Effects of China's Economic Reform and its Neighbour's Market." *New Silk Roads: East Asia's Growth and World Fibre, Textile and Clothing Markets*. Kym Anderson (eds.), Cambridge University Press.
- Santikarn, Mingsarn. 1977. "Technology Transfer: A Case Study of the Textile Industry in Thailand." Unpublished Ph.D. Dissertation, The Australian National University, Canberra.
- Suphachalasai, Suphat. 1989. "The Effects of the Government Intervention and the Multi-Fibre Arrangement on the Thai Clothing and Textiles Industry." Unpublished Ph.D Dissertation, Australian National University, Canberra.
- _____. 1990. "Export Growth of Thai Clothing and Textiles." *The World Economy*. 13(1): 51-73.
- _____. 1991. "Export Growth in the Thai Clothing Industry." *New Silk Roads: East Asia's Growth and World Fibre, Textile and Clothing Markets*. Kym Anderson (eds.), Cambridge University Press.
- _____. 1992. "Thai Textile Exports." In *The Dangers of Export Pessimism: Developing Country Exports to Industrial Markets*. Hughes Helen (eds), International Centre for Economic Growth, ICS Press, San Francisco.
- _____. 1992a. "Thai Textile Exports and the Uruguay Round." Paper presented at the Thammasat University Faculty of Economics Symposium XIII, held at the Royal River Hotel, (WHERE) March.
- Tambunlertchai, Somsak and Yamazawa I. 1981. "Manufactured Exports and Foreign Direct Investment: A Case Study of the Textile Industry in Thailand." Research Report Series No. 29 Bangkok: Faculty of Economics, Thammasat University.

- TDRI. 1991. "The Development of Thailand's Technological Capability in Industry for Industrial Development."
Thailand Development Research Institute, Bangkok.
- Textile Intelligence Unit. 1992. "Thai Textile Statistics." Department of Industry Promotion, Ministry of Industry,
Bangkok.
- Yamawaki, H. 1991. "International Competition and Japan's Domestic Adjustment." *New Silk Roads: East Asia's
Growth and World Fibre, Textile and Clothing Markets*. Kym Anderson (eds.), Cambridge
University Press.

สู่ทางและโอกาสการส่งออก และผลกระทบจากการมีเขตการค้าเสรีอาเซียน

อุตสาหกรรมสิ่งทอ

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

เลขที่ 565 ซอยรามคำแหง 39 แขวงวังทองหลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10310

โทรศัพท์ (02) 718-5460 โทรสาร (02) 718-5461-2 Web site: <http://www.info.tdri.or.th>